

Ivande Kaija

Belvederes Apollons

Drama četros cēlienos

Personas:

Bella.

Pauls Dzintars, tēlnieks.

Nelliņa Zemīte, stud. med.

Mākonis, advokāts, Bellas tēvs.

Dr. Brūns.

Krauklēna kungs, lielrūpnieks.

Krauklēna kundze.

Berta

Andželīna } kalpones.

Pirmais cēliens.

Vasarā jūrmalas kāpās. Dzintaru vasarnīcā. Pa kreisi vasarnīcas ieejas lievenis. Dibenā aiz dārza loga lielas priedes, caur kuņām redzama jūra — horizonts. Lievenim līdzās apaļš galds (uz kuņa burtnīcas), apkārt balti dārza krēsli. Labajā stūrī baltas rozes, sēru vītols, zem tā ērts pīts atzveltnes krēsls ar mazu kāju soliņu priekšā. No krēsla plašs skats uz jūru. Skulpturas tēli. Viss uzkrītoši balts.

1. s k a t s.

Pauls un Dr. Brūns.

Pauls (atzveltnes krēslā nervozi šķirstīdams lasa avīzi).

Brūns (nāk no mājas).

Pauls (nemierīgi pretī). Nu?

Brūns. Nekas — tāpat vien.

Pauls. Kā, tāpat vien?

Brūns. Nu tāpat — nekādas ievērojamas pārmaiņas.

Pauls. Vai jūrā peldēties viņa drīkst? un — jāt?

Brūns. Ne vienu, ne otru.

Pauls. Tas viņu ļoti apbēdinās. Bet viņas dziedāšanas un muzikas studijas?

Brūns. Varēs turpināt varbūt rudenī. Tad varbūt kādreiz varēs prātīgi arī izjāt manā pavadībā. Tu jau pats sportu necieni.

Pauls. Man neatliek laika. Tev, kā ārstam, gan es varu uzticēt Bellu, es esmu tev tik pateicīgs.

Brūns. Es jūtos laimīgs, ja varu viņai kur pakalpot. (Pauze.) Bet, vai tu zini, Paul, es ieteiktu Bellai nākošu ziemu pavadīt dienvidos — Itālijā.

Pauls (iztrūcies). Kā, vai tomēr...

B r ū n s (vilcinādamies). Tā taisni nav, bet viņa ir tik smalka, trausla . . . Kā etera vilnis. Es pats viņu vairs nesaprotu. Sak', kā tur bij ar Bellas māti?

P a u l s (atcerēdamies). Kā bij? — Kad Bellai bij sešpadsmit gadi, viņa pavadīja savu māti uz Itāliju veseloties. Divi gadi viņas abas padzīvoja Itālijas jūras piekrastē un Romā, kur māte mira. Bella māti ļoti mīlēja un visu laiku viņu nenogurstoši kopa.

B r ū n s. Jā, kopa . . . Nu, un tālāk?

P a u l s. Es ar Bellu iepazinos pie Mākoņiem mājā, īsi pēc tam, kad tēvs viņu pārveda no Romas. Viņa toreiz bij tāda sapņaina.

B r ū n s. Un tūdaļ samīlējies.

P a u l s. Jā. Un pa šiem astoņiem gadiem ar katru dienu vairāk mīlu un — ciešu.

B r ū n s (domās viņam sekodams). Jā, Bellu var dievināt, pielūgt, bet mīlēt — nedrīkst. Kā tāla saule . . . Lūk, Nellija, viņas draudzene, man radniecīga daba, nav tik tāla, neaizsniedzama. Jā, kā teicu — labi būtu, ja varētu uz dienvidiem. Uz pārmaiņu es lieku visas cerības.

P a u l s (noskumis). Kā lai es to izdaru? Tu zini, ka man . . . Nē, acumirkli tas pavisam neiespējams, es nevaru līdzī braukt.

B r ū n s. Apmierinies, acumirkli jau arī nav nekāda steiga. Tagad, vasarā, arī šepat ir labi, dzidri.

P a u l s. Ja viņa brauktu viena . . . Bet kā es to pats paciestu? Tu zini, kas Bella man ir: mana dzīvība, mana muza, mana vienīgā mīlestība . . .

B r ū n s (draudzīgi P a u l a m roku uz pleca likdams). Jums, draugs, abiem noderētu šķirties uz kādu laiku. (Pauze.) Un nu, nenokar galvu. Nav ne mazākā iemesla. Es tikai gribēju Bellu drusku brīdināt, citādi viņa aizraujas.

P a u l s. Es tev pateicos.

B r ū n s (cilā uz galda burtnicas). Kas te studē?

P a u l s. Tās Zemīšu Nellijas burtnicas; strādā pat brīvlaikā.

B r ū n s. Enerģiska sieviete, dzirkstele skuķis, īsts mana gara bērns. — Vai tu zini, Paul, es domāju viņu precēt — viņa man patīk labi. Ko tu domā?

P a u l s. Nebūtu slikti. Bet nezina, vai tu arī viņai patīci?

B r ū n s (smej). Būs jāvaicā. Vai viņa pie jums te jūrmalā dzīvos visu vasaru?

P a u l s. Jā, Bella tā vēlas.

B r ū n s. Nu, sveiks! Sveicini dāmas.

P a u l s (izklaidīgi). Jā, jā. Uz redzēšanos! Bella... man šķiet — viņa nāk.

(B r ū n s aiziet.)

2. s k a t s.

P a u l s u n B e l l a.

B e l l a (baltā vieglā grieķu ģērbā nāk no kreisās puses gar lieveni lēni, lirveidīgu kokli spēlēdama un deklamēdama).

Vai zini citronas kur ziedos līkst?

Starp tumšām lapām zeltoranžas tvīkst,

Stāv mirte klusu, augsti lauru koks,

To zemi zini?

Turpu, turpu skrien

Man domas, mīļākais, arvien.

(Apstājas un skatās jūrā pie priedes pieslējusies.)

P a u l s (Bellai parādoties, paliek stāvam un kā apburts noraugās viņā).

P a u l s. Bella!

B e l l a (paceļ lēni galvu). Paul! — Apollo —

P a u l s (pieskrien dedzīgi klāt, grib apkampt, skūpstīt; viņa mierīgi sniedz viņam roku, kuŗu viņš sašļucis nobučo). Ko tu tur skati?

B e l l a. Vai viņa nenāk. Aizgāja jūrā, laimīgā! Šodien tik rāma, nav ne viena vilnīša — Kā spogulis...

Tādu es mīlu jūru, ne augstas bangas. (Pauze.) Tas Brūns ir despots, pedants...

Pauls. Labāk jau mums nemaz nevajadzēja jūrmalā nākt.

Bella. Nē, nē! — es tā mīlu jūru, bezgalīgo plašumu. Viņa man atgādina viņas tālās, agrās, jaunības dienas Itālijā. Zila, zila tur jūra ir vasarā... saule malā dedzina... tik silti, silti tur ir arvien. (Pauze.) Nāc, atsēdīsimies; tas karstums mani šodien nogurdina... (Abi apsēstas zem vītola, Bella krēslā, Pauls uz soliņa pie viņas kājām.)

Bella. Brūns mani sakaitināja. Visu noliedza.

Pauls. Tu zini, mīļā, tev jāsaudzējas...

Bella. Nerunā tā, tas atgādina nāvi!

Pauls. Bella, kas tev nāk prātā!

Bella. Ā... Nāc tuvāk, sesties man līdzās, manu Apollo!

Pauls. Mana cēlā Junona! mana nepieietamā, vēsā, šķīstā Diana!

Bella. Tu — mīļais mans! (Glauda viņa galvu, burza matus.) Šī Marsa pierē! šīs vijīgās matu cirtas, tā kā Apollonam. Šitā. — Kur ir tava baltā toga? Nes šurp!

Pauls (paķer togu no krēsla atzveltnes). Dari ko gribi ar mani, tikai ļauj man tevi apbrīnot — tevi mīlēt! (Glaužas klāt; Bella sakārto viņam togu ap pleciem.)

Bella. Tā, tā. Pacel nu roku gaisā un sarauc pieri svētās dusmās, jeb radīšanas sajūsmā!

Pauls (dara tā).

Bella. Nē, nav tā! (Norauj Paulam īgni togu nost un nomet; atslej domīgi rokā galvu. Klusums.)

Pauls. Bella!

Bella (neatbild).

Pauls. Bella, kur tu kavējies, vai atkal pie Belvederes Apollona? Vai mani pašu par sevi nemīli?

Bella. Nē, Paul, jā! — tu zini — — es tevi mīlu — par visu pasaulē, es mīlu tevī savu jaunības idealu.

Pauls (rūgti). Jā, to idealu!

Bella (mīlīgi). Pollo, tu Belvederes Apollonu neesi redzējis — tu visskaistāko pasaulē neesi redzējis.

Pauls (kaitināts). Bet — tu zini arī, ka Apollons bij diezgan vējīgs: skrēja pakaļ visām skaistulēm un nezin vai tie viņa sakari ar tām deviņām muzām arī maz bij tik nevainīgi?

Bella. Pollo! — Lai arī Apollons kā dievs bij kāds, mans dieveklis ir Belvederes Apollons, tāds kāds viņš marmorā cirsts. (Sapņaini.) Belvederes Apollons — ir pati jaunība, pats skaistums. Viss, kas augsts un cēls un daiļš — ir viņa būtībā. Tas ir cilvēcis dievs, nē — dievišķīgs cilvēks. Radīšanas sajusmā viņš ar neapprakstāmu graciju ne iet, bet lido tikko zemi viegli skar. Pašapziņa, drosme, lepnums, spēks, vara, augstas daiļas domas, cēli nodomi — viss tas ir — Belvederes Apollons. Viss tas, kas iztaisa jaunības iekšējo bagātību. Ak, es gribētu katrai jaunai dvēselei priekš acīm stādīt Belvederes Apollonu kā svētu dievekli! (Apklust ekstazē.) (Pauze.)

Pauls. Labi, ka viņš nav dzīvs!

Bella. Jā, labi, ka viņš nav dzīvs, tad viņš būtu mirstīgs. No paaudzes uz paaudzi viņš dzīvos.

Pauls. Sapņotāja!

Bella. Pollo, nāc uz Romu! — es tev tur rādīšu viņu — manu pirmo mīlestību — — — es tev rādīšu Vatikanu — to paradīzi zemes virsū — šo klasiskā skaistuma sēdekli . . . Antikā teiku un varoņu valsts! — Kā es atkal reiz gribētu tajā aizmirsties — — sirds ilgās raujas turp — uz malu laimīgo, tur, kur zeltoranžas zied . . . Nāc, klausies manu bērnības stāstu.

Pauls. Stāsti, mana Diana!

Bella. Sen, sen tas bija, kad mēs ar māti Romā dzīvojām. Mēs abas sapņojām par dzīvi, par laimi.

Ar varu viņa mani dzina laukā. Tad divas gaitas man bij: viena uz Palatinu, otra uz Vatikanu. Teciņus es turp aiztecēju vieglām kājām, aizmirsts tad bija viss nogurums, sapnis tad bija dzīve . . . Kā sirds pukstēja ar Apollonu satiekoties Vatikanā! Stundām es varēju dievinātā marmortēlā lūkoties. Viņš bij mans draugs, mans mīlākais. Projām ejot nereti nobira asara . . . Svētlaimīgais laiks! Mājā māte mīlām rokām sagaidīja. Tai lasīju priekšā caurām dienām par grieķu dieviem, tiem cilvēcīgiem dieviem un par tiem dievišķajiem cilvēkiem. Es it kā saaugu ar viņu varonīgo laiku dzīvi . . . man likās, ka dzīvoju skaistajā antīkā pasaulē — es, antīkas bērns . . . Skaisti tas bij, Pollo! (Pauze.)

P a u l s. Es saprotu, Bella. Mana daiļā! (Apkampj viņu; Bella gurdeni ļaujas.) Kā es tevi mīlu! Kā es tevi dievinu, mana muza! Tu, manas dvēseles stīga, mans saules stars, mana gaisma . . .

B e l l a. Pollo, mīlais! . . . (Abām rokām saņem viņa galvu, skatās dziļi acīs.)

P a u l s (satver viņu, kaislīgi saspiež savās rokās; viņa izraužas.) Tā nē, Pollo. Tā nav skaisti.

P a u l s (īgni, ironiski). Man, Bella, bail, ka tevi, kā Dafni, dievi nepārvērs par lauru koku, sargādami no tava Apollona skāvieniem . . .

B e l l a (pārmetoši). Paul! (Pauze.)

P a u l s. Nu, neskaisties, es esmu straujš — piedod.

B e l l a. Lai jel, lai. Bet — iesim uz Romu, uz Palatinu saulītē. Priekš tevis arī būtu ļoti labi . . . tu redzēsi . . . (Sapņaini.) Tur augšā mēs, kulturas bērni, būsīm trešās kulturas slānis: zem mums — Vidus laiki — ar Villa Mills, Villa Borgeze, zem tiem Vecie romiešu laiki ar savām cezaru pilīm . . . gar mūsu gara acīm ies veselās ģenerācijas, veseli vēsturiski laikmeti . . . Mēs dzīvosim kā teiku valstī. — Ak, skaistais skats no Palatina: pie kājām zemē visa Roma: tepat Foruma drupas; tur tālāk — zelta Pēteŗa kupols saulē laistās . . . tur Via Appia Antica ar

savām kapenēm . . . tur Klaudija ūdens vadi . . .
un — tur tālumā bēdīgā tukšā Kampanja pie horizonta
nobeidzas ar Albaņu un Sabiņu kalnāju. Tas viss —
viss tik dzīvi man priekš acīm, it kā vakar tur būtu
bijusi . . . Pollo, tu esi labs, tu esi mīļš, iesim uz
Romu — tā mana karstākā vēlēšanās. (Grūtsirdīgi.)
Tur arī manas mātes kaps . . .

P a u l s. Bella, neesi mazs bērns, tu zini, ka katra
tava vēlēšanās man svēta; es izpildīšu arī šo — ar
laiku.

B e l l a. Man ir mantojums pie tēva.

P a u l s. Es negribu. Pagaidi, pagaidi, mēs reiz
arī brauksim uz Romu. Un arī uz Vatikanu iesim
mīlināties ar tavu pirmo mīlestību — Belvederes
Apollonu.

B e l l a. Tu, labais!

P a u l s. Mana Bella! (Abi klusu apkāmpjas. Klusums.)

B e l l a. Pollo, mīļais vēl viena sena slepena vē-
lēšanās man ir, tik liela . . .

P a u l s. Teic jel, teic!

B e l l a. Tu nedusmosies?

P a u l s. Vai to varu?

B e l l a. Pollo, izcērt man dievu, līdzīgu Apollonam.

P a u l s. Vai Belvederes?

B e l l a. Jā. (Pauze.)

P a u l s. To es nevaru.

B e l l a. Kādēļ?

P a u l s. Es esmu „Rūķa“ autors.

B e l l a (ar rūgtumu). Vai tiešām tu neko skaistāku
nevari radīt?

P a u l s. „Rūķis“ ir — mans skaistums.

B e l l a. Nē, nē! Vai tas ir skaistums — grum-
bainu vagu izarta piere? Vai tas ir skaistums —
cieti sakniebtas lūpas, kaulainas, sakropļotas rokas,
salīcis stāvs . . . un tas esot cilvēks, visas radības

kronis! — Tas ir šausmu tēls, to uzskatot mani sagrābj sāpes, asas, smeldzošas dvēseles sāpes . . . žēlums, par izpostīto skaistumu. Tu esi mākslinieks, tavam darbam jādod laimes, prieka sajūta. Bet man bail no tavas mākslas, bail no tava „Rūķa“.

P a u l s. Viņš ir pārmetums tavai pārsmalcinātai estētiskai dzīvei — tava sirdsapziņa.

B e l l a. Es nezinu . . . varbūt es maldos, bet man dzīves augstākā vērtība ir — skaistums, un māksla, kuŗa skaistumu rada un piekopj.

P a u l s. Jā, ko tu sauc par skaistu?

B e l l a (domā). Tas man jāprasa manai tiešai sajūtai . . . Skaista, lūk, ir saules rieta mūsu jūrmalā, skaists ir vasaras rīts laukā, mežmalā. Skaisti ir Šekspira, Ibsena, Ģetes dzejojumi; skaistas ir Mikel-Andželo, Raffaeļa gleznas, Brāmsa simfonijas . . . skaista ir antikas mākslas daiļā vienkāršība un — par visām lietām skaists ir Belvederes Apollons.

P a u l s. Vai skaista nav arī kāda ideja?

B e l l a. Kā var būt skaista kāda ideja, kāda abstrakta doma. Tad jau tikpat skaista var būt kāda ģeometriskā figūra, kāda atsevišķa skaņa vai krāsa? Es nesaprotu.

P a u l s. Kāda abstrakta doma jeb ideja ir skaista, kad viņa caur mākslinieka fantaziju pārvērsta jūtējiem pieejamā parādībā — mākslas darbā, un tā top pārrēdzama.

B e l l a. Man tava „Rūķa“ ideja nav garīgi pieejama, pārrēdzama.

P a u l s. Tā tavai būtnei sveša. Tu esi siltumnicas augs, tu esi attālinājies no dabas, no īstenības. Estētikas pasaule jāstāda starp dabu un skaidro ideju.

B e l l a (nepacietīgi). Bet nerunā man par rūķiem, man sāp . . . par cilvēku.

Pauls. Jā, nerunāsim vairs par to, mēs taču vairākkārt esam apņēmušies par to klusēt, jo mūsu ieskati šajā lietā diametrāli šķiļas.

Bella. Jā, Paul, nerunāsim. Ja pieņemsim, „Rūķis“ ir tavs skaistums, tava māksla, bet kāpēc tu tagad cērt tos bagātnieku krūšu tēlus? Kāpēc tu bojā savu talantu ar tiem pērtiķiem?

(Pa taciņu no labi uz kreisi gar dārzu gaļām paiet plātīdamies Krauklēna kungs ar kundzi.)

Pauls. „Rūķis“ ir māksla, „pērtiķi“ dzīve.

Bella. Es tevis nesaprotu?

Pauls. „Rūķis“ darīja manu vārdu pazīstamu, tie krūšu tēli . . . (Aprauj rūgti.)

Bella. Bet cilvēks taču nedzīvo no maizes vien.

Pauls. Bet arī ne no slavas vien un vēl mazāk no skaistām sajūtām.

Bella. Paul, es tevi lūdzu, atstāj tos tēlus, tad jau labāk cērt rūķus.

Pauls. Rūķus neviens nepērk.

Bella (sāpīgi nopūšas). Ak!

Pauls (skumji). Mana Bella, vai tad reiz mums nepienāks tie laiki, kad es varēšu strādāt to, uz ko man sirds visvairāk traucas: mierīgi, bez steigas, ar sajūsmu radīt kā īsts mākslinieks, ne uz pasūtījumu — pērtiķus, pērtiķus bez gala! Bella, man apnicis. neizsakāmi apnicis — ne redzēt es vairs viņus nevaru. Bēgt projām es gribētu no saviem krūšu tēliem, no šīm gaļaicīgajām, pašpeticīgajām pērtiķu fizionomijām . . . (Izsamisis saķer galvu.)

Bella. Pollo, mīļais, atkal es tevi sāpināju. Nebēdā, aizmirsti! Nāks, nāks tie laiki un mēs baidīsim dzīves skaistumu visā pilnībā. Pagaidi, pagaidi vien! (Skaujas Paulam mīlīgi klāt. Abi klusu apkampušies. Nāk Berta. Abi atraujas.)

3. skats.

Bella, Pauls, Berta.

Berta (nāk no istabas). Dzintara kungs, Krauklēna kungs ar kundzi vēlas ar jums runāt.

Pauls. Es, Berta, taču teicu, ka šodien neesmu mājās.

Berta. Es sacīju, bet viņi esot jūs pār sētu redzējuši — viņi mūsu kaimiņi.

Pauls (smejas). Ak tie? Bella, interesanti būtu iepazīties? Ko tu domā?

Bella (smej). Labāk ne. Ko mēs iesāksim ar tādiem!

Pauls. Sakāt, ka man nav vaļas, ka es strādāju, atvainojaties, kā gribat.

Berta. Labi. (Iet mājā.)

(Ap mājas stūri skatīdamies un plātīdamies nāk Krauklēni.)

Pauls (uz Bellu). Reala dzīve ar varu iebrūk mūsu skaistuma idillē.

Bella (taisās mukt). Tur es negribu klāt būt!

4. skats.

Bella, Pauls, Krauklēns, Krauklēna kundze.

Krauklēns. Nebeidziet, nebeidziet, jaunkundzīt, mes jou jousu pašu nāburgi ešam, šitej ir muna sīva Katriņa.

Bella (paklanās un ziņkārīgi skatās).

Krauklēna kdze. Voj tod jous mousu napazeistet?

Pauls. Kā ne, Krauklēni no kaimiņu vasarnicas.

Krauklēns. Nu koa tod — tij paši vīn jir. Jous jou tōdi lepni, mousu naapcīmajet neimoaz.

Krauklēna kdze. Un jous gon pots mousu slavenijs akmiņkalejs Dzintara kungs?

Pauls. Pats gan. (Paklanās.)

K r a u k l ē n s. Un itej — jousu moasa?

P a u l s. Tā mana sieva.

K r a u k l ē n a k d z e. Ak sīva? Es naboutu dūmaj'se, koa jous precejušis — stāsta, ka naašut. Kundze, labdīn! (Visi sasveicinās.)

B e l l a. Lūdzu, piesēžaties.

K r a u k l ē n s (sēzdamies). Paldīs, paldīs, kundzit, kas nu par siedešonu. Mes jou atnōcam ar svorigom padarišanom.

B e l l a (atlaižas nomaļus guļamā krēslā zem sēru vītola un pa sarunas laiku tikai ar žestiem un mimiku ņem dalību).

P a u l s (uzspiedies uz krēsla stāv un klausās). Ar ko jums varu pakalpot?

K r a u k l ē n s. Kos nu par pakolpošanu, mes jou prosti cilvēki, voj ta nu toapēc, koa mousim vusa tej Daugavas mōmuļa balķu pilla, mes kōdi lili kungi — tōdi paši mužika cilvēki bejuši un palikuši.

K r a u k l ē n a k d z e. Kū nu ļarksti tik daudz, stōsti kas jostōsta!

P a u l s. Jums svarīgas darīšanas pie manis?

K r a u k l ē n s. Nu koa tod, voj tod nu pa jūkam šorpu nōcam.

K r a u k l ē n a k d z e (iegrūž K r a u k l ē n a m sānos), Mes, pavej, dūmajam, koa beij, kod mes nōktu māletis?

P a u l s. Es neesmu gleznotājs.

K r a u k l ē n s. Nu reče, es jou taicu!

K r a u k l ē n a k d z e. Nā, nā, Dzintara kungs, mes nagribom vairs māletis. Kas tur nū tōdas bildes teik? Mes nuspriedom taisit nū toa muna Andža vīnu pīminekli.

B e l l a (sevī smeij),

P a u l s (smieklus valdīdams). Jūs domājat vienu krūšu tēlu?

K r a u k l ē n s. Nu koa tod, kaleja kungs!

Pauls. No Krauklēna kunga paša?

Krauklēna kdze. Nū toa paša, nū toa paša — koa tod!

Krauklēns. Bet es gon gribetu vusu, kōds es ešu, pillā augumā, man jou naudas natroukst, koa leidz pusei vīn.

Pauls. Tādu jau ar var, bet es tagad, diemžēl, laikam nevarēšu to uzņemties, man daudz darba priekšā.

Krauklēna kdze. Bet par lobu moksū tok var?

Krauklēns. Nu tok na par velti, muļķa sīvišķis. Voj tod muna nauda, kaleja kungs, sliktōka, koa tīm citim špūkim, kurus jous kolet?

Pauls. Man tas vēl jāapdomā.

Krauklēns. Nu kas tur kū dūmoat, še rūkas nauda un kol.

Pauls. Lai tā paliek! Es vēl nevaru apsolīt!

Krauklēns. Nu cik tod tōds jūks var moksoat?

Pauls. Desmit tūkstoš rubļu.

Krauklēns
Krauklēna kdze } (reizē). Desmit toukstušus!
Voj rubļus!

Pauls. Desmit tūkstoš rubļu.

Krauklēns. Tod nu gon bous nū teira zalta?

Pauls (smej, Bella ari).

Krauklēns. Nū zalta mes nagribam, nū akmiņā. Nū bolta marmūra.

Pauls. Jā, jā, no balta vai melna, viena alga.

Krauklēns. Teij jou ir dzejiva nouda.

Krauklēna kdze (pierunādama). Tis jou ar ir svāra dorbs! — es jou toulit taicu, kod taisa, tod taisa nū akmiņa — uz moužigīm laikīm, na tōdu bildi uz papira vīn. Kos tur nū tōdas kū nataisit, panem pindzeli rūkā un tik smierej vaļā, tū jou kotris

mālderis var; a tōdu tālu izkolt — tū vuš kotris navar — tur vajga spēka.

Krauklēns. Nu koa ta beij, Dzintara kungs, voj kōdu bišķiņu naatlaiset?

Pauls (Krauklēna tonī). Man noteiktas cenos.

Krauklēns. Daudz naudas tiš gon ir, desmit toukstuši! (Skaita uz pirkstiem.) Par tū es varu lobu mōju nūpierkt.

Krauklēna kdze. Un kas tod tev tiks? Mājas ir kotram bankas skreiveļam, bet cikīm ir pīmi-neklis?

Krauklēns. Nu kōdu toukstušu tok atlaiset, akmiņkaleja kungs.

Pauls. Es vispārīgi negribu pieņemt šo darbu.

Krauklēna kdze. Voi tu re, voj tod jous jou tik bogati, ka naudu pa lūgu messet ōrā?

Krauklēns. Nu koa beij, kod taisitu leidz pusei — tod ar pa pusei lātoak?

Pauls. Ko līdz pusei?

Krauklēna kdze (rāda pie Krauklēna vēdera). Nu š'toa, leidz vādaram.

Bella (smej sevī).

Pauls. Tas alga viena.

Krauklēns. Ak š'toa?

Pauls. Jā.

Krauklēns. Nu tod taiset vin vasalu.

Pauls. Ja vien varēšu.

Krauklēna kdze. Kōpēc tod nu navares, par toadu līlu naudu, breinums gon boutu.

Krauklēns. Nu tod lai it, — kod vinolga, voj pusi voj vasalu — tod labok ar vusim zābakīm.

Bella (smiedamās iziet ārā).

Pauls (ari nevar valdīties). Apspriežat labāk, pārdomājat; varbūt vēl atliekat tās domas pie malas, man tiešām nav laika. Es tūdaļ nākšu. (Nost.)

5. skats.

Krauklēns, Krauklēna kundze.

Krauklēns. Kū't šī toa smaj?

Krauklēna kdze. Laikam dūmaj, koa mou-sim naudas nav, koa mes tū nīka desmit toukstušu navaram samoksot.

Krauklēns. Voj koa mes skupoasamies.

Krauklēna kdze. Kas priķš tōdas lītas kū skūpoatis, lai tod ar izput tij desmit toukstuši, kur tod mes tū naudu liksom; iest navar, kopā leidz tok nu taišņi ar nanemsam. Bārnu ar mousim nav.

Krauklēns. Nu lai tod ar nabaga mākslinieks īdzeivojas. Laikam tok nav vīglijs dorbs.

Krauklēna kdze. Paskat, paskat tū štatuju (tausta un lūko kustināt) i pakustinōt navar.

Krauklēns (ceļ). Voi tu valls, kas par smogu-mu, tis jou smogoaks par dožu lobu sleiperbaļķi.

Krauklēna kdze. Nu, Andž, koa't palīka? Voj tousīs tū pīminekli tev voj na?

Krauklēns. Nu ka taisīs.

Krauklēna kdze. Voj ar vusim zōbakim?

Krauklēns. Nu voj t' bez zōbakim, muļķa maitits. Sok, kur tōdam tis prōts!

Krauklēna kdze. Nu, naālejis, naālejis, naasi jou vus' nū tīm gudrijim! Bet kur tod mes viņu uz-stōdisom, tū dīvu?

Krauklēns. Bous voj bīdribas nomā jōstāda, lai muļķi breinas.

Krauklēna kdze. Tod jou tu bousi namier-stigs. Andž, naz voj man ar nataisīt pīminekli?

Krauklēns. I nagudraj! Kū't viel naizdūmōs' — maitits — un namierstigs!

Krauklēna kdze. Koapēc tod na? Voj tod tev rasnoks vādars koa man?

Krauklēns. Kū nu muldi, Katriņ! Nu, par-not jou var ar tu Dzintara kungu.

6. skats.

Krauklēni, Pauls, Berta.

Krauklēns. Nu mōkslinīka kungs, mes nūspriedam, koa joamet vin zemē tij desmit toukstuši ir, ja grib bout namierstigs.

Pauls. Nezin vai ir vērts.

Krauklēna kdze. Koa t' nu nav vierts: bārnu mousim nav, tod mousu Krauklanu cilts izmierst — laj tod moazokijs tis akmiņa bluķis nōkamom paau dzem pauž mousu slovu.

Krauklēns. Tok lobok, koa neijkas.

Pauls. Tā jau gan ir.

Krauklēns. Un koa beij, kaleja kungs, ja taisitu ar vīnu pīminekli munai sīvai Katriņai?

Pauls (izbijies). Jūsu kundzes tēlu?

Krauklēns. Ja, nū šitis pat, cik tis moksotu? Par maititi laikom bous pa pusei lātok?

Pauls. Par sieviešu tēlu — divdesmit tūkstošu.

Krauklēns. Voj tu troks! Kas teij par naboušonu!

Berta (parādās uz lieveņa, kur rīkojas ap galdu, pamet acis uz viesiem, smaida, sekodama sarunai).

Krauklēna kdze. Voj es nataicu, koa sīvišķis svarigoks?

Krauklēns. Na, na, tod laij teij Katriņa paleik!

Pauls. Vai es jūsu tēlu varēšu cirst, galīgu atbildi es jums došu pēc kāda mēneša.

Krauklēns. Bet, Dzintara kungs, jous tok na-pīmoniset?

Pauls. Pēc mēneša redzēsīm.

Krauklēns. Nu labi, labi. Nu, Katriņ, mousim bous ar joīt. Dzintara kungam nav vaļas ar mousim tierzet, labi, koa nūdarijam toas darišanas.

K r a u k l ē n a k d z e. Tod īsam ar, Andž. Ar dīvu kaleja kungs. Voj naatnōkset ar savu dōmu kōdu dīnu pī mousim cīmā?

P a u l s. Paldies, bet es esmū ļoti aizņemts, man steidzami darbi.

K r a u k l ē n s. Nadūmajet, koa pī mousim mōjā koa pī prostim ļaudim. Smolki kungi vin pī mousim nōk: kupči, boumaisteri, študentes.

K r a u k l ē n a k d z e. Tij jaunij puikas pī mousim dzeivaj dīnōm un naktim, tij jou mous varen īcīnijuši: „Kraukļu mōt, Kraukļu mōt!“ toa vin saukaij. Oizit, oizit, te — beijs kur nabeijs — klōt otkal. Nu, mousim jou pašim bārnu nava, lai nu nōk bārni, lai padzeivojas, padzeras, paādas gōrdus kumūsiņus — oizit dīva mīrā.

K r a u k l ē n s. Kū nu stōsti posagas. Ī pa mōkslinikam kōdreiz īkuļas mousu mōjās. Tij paši mousu latvīšu mōksliniki nōca pī mousim, loudzas, loudzas, soka: nu piercet tok, piercet mousu bildes, lāti atdūsam — treissimti rubļu gobalā. Toa tod lāti ešut! sok tu tavu sacišonu! Kod es bildes naboutu redzejs, tod ar es nagōstu laukā treis simti par nīka bildi. Voj tod es, sok', tōdas montas nāašu redzejs? Raizi jou mes ar Katriņu ar oizstaigajam uz tū mousu mōksliniku izstōdi Reigā. Ak tu žalīgu tātiņ, kōdi tur vusādi ērmi nabeij: gon ar roгим, gon bez roгим — bodas un lākaij; gon puszivs, puscilvaki; tōdus es gon nabeju redzejs, — gon zaļi mōkuņi, gon brouni, gon sorkani . . .

K r a u k l ē n a k d z e. Tīs uz vieja laiku!

K r a u k l ē n s . . . gon sīvas ar sorkanim dagunim, gon veiri ar zaļom bōrdam.

K r a u k l ē n a k d z e. Tij gon laikam beij cilvaki nu aizploudu laikim.

P a u l s. Jādomā.

K r a u k l ē n s. Nu kas tod man par intresi tādus špūkus kārt pī sīnas?

K r a u k l ē n a k d z e. Nu koa tod. Kod gribi breinitis, tod oizaj uz kōdu muziju, tur tōdu bez sava čota — breinis cik izīt, par divdesmit kapijkom voj vasalu dīnu.

K r a u k l ē n s. Es i divdesmit kapijku zemē vairs nasvīšu — neij tur cilvēks iēds, neij naieds — tik dusmas vin teik. Un beibelē stāv rakstits, koa dīvs cilvēku radijs piec sava ģeimja, na piec zvāra ģeimja.

K r a u k l ē n a k d z e. Un mes bejam gudri, mes tōdas bliēnas napierkam; bet meš par pōra simtim pīkrāvam vusu mōju pillu, gon ar Olpu kollim un ozaru krostim, gon ar jouras viļņim un kuģu mostim. Un kas par feinīm zalta rāmjim — tij speid pa gobalu. Tod tu cilvēks zini, kū ir viertiba!

K r a u k l ē n s. I grōmatas zaltitūs vōkūs natroukst mousu mōjoās: vasali goda gōjumi mōkslas bilžu grōmatu, navus tōdas bliēnu kvarta lapiņas, kū tij mousu rakstniķeļi saskreiveij — tōdoam mes i viersū naskotamies — lai tōs losa skūlotaji un skūlas puiķas, na mes gudri cilvēki!

K r a u k l ē n a k d z e. Tōdi smolki grōmatu skapji, ar zaltu ikanteti, pilli leidz pašim grīstim. Nōcet apskotet! Tur natroukst nei vīna pasaules slavena rakstnīka — tik tij mousu lupati.

K r a u k l ē n s. Tōdus gūdigam cilvēkam kauns i rūkā nemt.

P a u l s. Paldies, paldies par uzaicinājumu, ja vien iznāks, labprāt paklausīšu.

K r a u k l ē n a k d z e. Un tod tū jousu smailu kundziti ar nemet leidzā.

P a u l s. Paldies, paldies.

(Visi atvadās un aiziet caur lieveni mājā.)

7. skats.

Bella, Berta.

Bella (nāk no kreisās puses jūrmalas un grib iet mājā; viņai pretim nāk no lievenēm Berta).

Bella. Vai Krauklēni aizgāja?

Berta. Nupat kā izvadīju. Ta tad ir smagums! tikko varēja izsprauties pa mūsu mazajiem vārtiņiem ārā.

Bella. Berta, nezin vai kungs saņēma to darbu — cirst Krauklēna kunga portreju?

Berta. Es gan, kundze, labi nezinu, bet domāju gan, ka ne. Dzintara kungs atvadoties noteica, ka mēneša laikā došot atbildi. Netika jau nekādā modē vaļā, tad jau kas jāsaka vien bija.

Bella. Nu taču. Es arī domāju, ka nepieņēma.

Berta. Tur jau veselu vagona lādiņu marmora vajadzētu — tas neatmaksājas.

Bella. Vai jaunkundze vēl nav pārnākusi?

Berta. Nē, nekur nemanīju.

Bella. Lūdzu, atnesat man glāzi labi auksta ūdens — tik karsts.

Berta. Bet, kundze, jūs nedrīkstat aukstu ūdeni dzert.

Bella (kairināta). Lūdzu nesat!

Berta (ieiet mājā un iznes).

Bella (kāriģi izdzer. Atliekas krēslā zem vītola un sapņo; tad paķer savu kokli un gurdeni uzstīt dažus akordus).

(Pa labi nāk skriešus Nellija, sarkanā ģērbā, ar palagu pār pleciem, slapjiem, vaļējiem matiem.)

8. skats.

Bella, Nellija.

Nellija (dziedādama).

Vij rozes ap galvu, lai valda prieks!

Viss iznīkst, viss zūd, viss dzīvē ir nieks!

Bella. Bravo, cīrulīt! Arvien jautra, bezbēdīga;

arvien smaidoša, arvien dziedādama. Tev jau mati gluži slapji, rozes tur samirks . . .

Nellijs (apkampj Bellu, sniedz viņai baltu pavasara puķu pušķi). Bellissima! arvien sapņodama, arvien dziedodama, savu liru — kokli spēlējama . . . Ko tu darīji, mīlā, būtu nākusi taču vismaz līdz jūrmalā. Lūk es tev puķes atnesu — tās tev sūta vecā „sēņu māte“, arī tava pielūdzēja.

Bella. Paldies, paldies! Lāga vecenīte! Kur tu tik ilgi kavējies, es tevi gaidīdama gaidīju.

Nellijs. Es domāju, Pauls palika pie tevis, tu negarlaikosies.

Bella. Nē, no garlaika nebija ne runas, turpretim — man tev tik daudz ko stāstīt — tik daudz piedzīvots. Hahaha! Žēl, tiešām žēl, ka tevis nebij; tu būtu lieliski izpriecājusies. Uzmini, kas pie mums bija?

Nellijs. Brūns.

Bella. Jā, viņš lika tevi sveicināt — sirsnīgi. . .

Nellijs. Paldies. Nu, un kas tālāk?

Bella. Vēl citi viesi bij, mini, mini!

Nellijs. Būs vai Cirruls un Dzennith's bijuši? es tos sastapu uz jūru iedama; viņi apvaicājās par saviem krūšu tēliem.

Bella. Ak tie pērtiķu modeļi, kurus Pauls pašlaik cērt. Nē, nē, tie nebij, bet no tās pašas sugas bij gan: Krauklēni divi, kungs un kundze.

Nellijs (smej). Ko, vai Kraukļu māte?

Bella (smej). Tī poti — muna sīva Katriņa.

Nellijs. Hahaha! Vai tā taisni arī stādījās priekšā?

Bella. Taisni tā.

Nellijs. Nē, tad es traki nožēloju, ka neesmu klāt bijusi.

Bella. Tad tev pietiktu joku veselam gādam.

Nellija. Un tu nesūtīji man pakaļ! Ak tu, Bella, Bella!

Bella. Tik svorigas padorišanas beij, ka i prōtā naināca.

Nellija. Ko tad paši bij nākuši, voj cīmā?

Bella. Nu nā tok — postellet pīminekli!

Nellija. Hahaha! Voj pošai jeb pošam?

Bella. Laikam gan abiem.

Nellija. }
Bella. } Hahaha!

Nellija (nopietni). Un Dzintars?

Bella. Zināms — atteica.

Nellija. Jā, var redzēt, ka viņam tie Dzeņi un Cīruļi — un kā tos purnus visus sauc — apnikuši līdz kaklam. Nu redz, Bella, ka man taisnība. Es tev arvien teicu, ka tās viņam ir mokas, strādāt tādu darbu, bet apstākļi piespiež, un tev tādēļ jābūt pret viņu saudzošai.

Bella. Es negribu, ka Pauls sevi tā bojā, ka viņš par naudu pārdod savu mākslu, to aprok par naudu. Nē, es to negribu, es to nevaru ciest!

Nellija. Kas tev nekait runāt.

Bella. Jā, jā, kas man nekait zvaigznes skaitīt! Jūs tās vienīgi vērtīgās radības, jūs darba rūķi. Hahaha! (Smej nervozi.)

Nellija. Bella!

Bella. Hahaha! Darba rūķi grumbainām pierēm, krunkainiem vaigiem, sakniebtiem žokļiem. Brrr! (Klepo.)

Nellija. Bellissima, mīlā, apmierinies, še dzer!

Bella (dzer). Tā, daktera kundze, — nu viss kārtībā. Vai jārāda mēle?

Nellija. Nē, lai paliek. (Pauze.)

Bella (ar apslēptu nemieru). Tu, Nellij, es domāju, ka viņš tomēr pieņems arī šo darbu.

Nellija. Kāpēc tu tā domā?

Bella. Es nezinu, man tā liekas.

Nellija. Blēņas, tev arvien liekas.

Bella. Nu, gan tu redzēsi.

Nellija. Bella, esi prātīga, kāpēc nu tu atkal meklējies. Nē, tu esi pavisam nervoza. (Rauga pulsu.)

Bella (mocīta). Liekat jel mani mierā! Uzdzied labāk kādu dziesmiņu, es pavadišu uz kokles. (Nem kokli, skaņo nervozi, noliek atkal, uzceļas.) Nē, lai paliek. Bet to es tev saku, ja Pauls vēl šo mērkaķi cirtīs, tad es to vairs neizcietīšu. Nudien, es neizcietīšu.

Nellija. Ko tad tu gribi lai viņš cērt, Apollonus vai?

Bella. Kāpēc gan lai arī nē?

Nellija. Tu laikam nopietni domā, Bella?

Bella. Jā.

Nellija. Pauls ir īsts sava laika bērns, sava laika domu izteicējs. Tu esi personificēta dekadence, pārsmalcinātas kultūras vārgais zieds — krāšņs, apreibinošs . . . Bella, tu zini, es tevi mīlu un apbrīnoju; tavš tuvums man dara bezgala prieku — es ilgojos pēc tevis tālumā. Tu esi manas dabas trūkuma papildinājums. —

Bella (ātri). Jā, jā, Nellij, tev taisnība, mēs viena otru it kā papildinām; arī mani rauj pie tevis kāda neapzināma vara. Kaut arī brīžiem es ienīstu tavus skaļos smieklus, tavu skaņo balsi . . . Par daudz liels pretstats starp mums abām, bet — mani tomēr velk pie tevis; es nevaru bez tava dzīves prieka . . . (Klepo.)

Nellija. Belliņa, no pašas pirmās skolas dienas, kur mūs līdzās sasēdināja, mēs saaugām kopā, nemanot. Kad tu zinātu, kā es pēc tevis ilgojos, kad tu biji Itālijā; kā es gaidīju tavas vēstules no Romas — tās man bij prieka dienas. No sākuma bij diezgan bieži, vēlāk arvien mazāk, tu — samīlējies.

Bella (smaida ilgās) — — — jā, Belvederes Apolonā.

Nellijs. Jā. Tu jau arī skolā biji tāda savādniece. Un es, es vēl līdz šim neesmu mīlējusi nevienu citu, kā tevi, un laikam arī nemīlēšu. Nav par tevi skaistāka cilvēka pasaulē.

Bella (šķelmīgi). Bet — realāks ir gan?

Nellijs (nejauši). Jā, Pauls.

Bella. Un — Brūns?

Nellijs. Ak — tas!

Bella. Vai tu viņu negribētu precēt?

Nellijs. Es par to vēl neesmu domājusi.

Bella. Nav vaļas, jāstrādā. . . . Tā vienā darbā un nevaļā aiziet tava jaunība. Vai tu zini arī, ka tu esi jauna?

Nellijs. Ai, Bella, nerunā, jau divdesmit piektā vasara.

Bella. Un vēl neesi mīlējusi?

Nellijs. Jābeidz studijas un tad. . . .

Bella. Un tad — jānodibina dzīve, un tad, jā — tad varbūt var precēties. Prātīga vecpuišu loģika.

Nellijs. Ak, Bella, kādreiz gribas mest visu darbu pie malas, skriet, skriet uz priekšu bez atpakaļ skatīšanās, kliegt aiz prieka, izstaipīt notirpušos locīkus — atlaisties zaļā mauriņā un nedarīt itin nekā — tikai skatīties debesīs, mākoņos. . . .

Bella (zobodama). Un zvaigznes skaitīt.

Nellijs. Jā, jā. Sirds tad pukst tik maigi, tik maigi, tā ilgu pilna — tik pilna.

Bella. Jā, mēs pazīstam šo stāvokli — to sauc par mīlestības gaidām.

Nellijs. Ej nu, ej! Ak, ko es te mādžoju tik ilgi, kā dienas zagle; man šodienējais kvantums vēl ne līdz pusei nav izņemts.

Bella. Vai tu rudeni liksi eksamenus?

Nellija. Katrā ziņā. Te es atstāju pirmīt savu lekciju burtnicu, nez kur tā ir, vai tu neredzēji?

Bella. Vai tur nav uz galda?

Nellija. Aha, tur jau ir gan.

9. skats.

Bella, Nellija, Pauls.

Pauls (nāk no mājas lēni). Ā, Nellija! Koleģis Brūns lika jūs sveicināt. Būšot vēlāk pienākt.

Nellija. Paldies, lai nāk vien.

Bella (klusēdama vērīgi lūkojas Paulā).

Pauls. Ļoti labs cilvēks, mans draugs Brūns, vai ne, Bella?

Bella (neatbild, skatās arvien uz Paulu).

Pauls (jūtas neveikli zem Bellas skata). Vai ne, Zemīša jaunkundze?

Nellija. Laikam gan. (Klusums.)

Bella (piepeši, nekustēdamās). Vai tu Krauklēnu cirtīsi?

Pauls (apjucis, vilcinādamies). Es — nezinu.

Nellija (uzskata Paulu un Bellu nemierīgi).

Bella. Tu vēl — nezini?

Pauls (spītīgi). Nē, es vēl nezinu.

Nellija. Vēl Cīruls un Dzenis nav gatavi.

Pauls. Ari tie vēl nav gatavi.

Bella. Paul, tu taču nepieņemsi atkal šādu darbu?

Pauls. Es teicu — es vēl nezinu.

Bella. Paul, es tevi lūdzu.

Pauls. Bella, es tevi lūdzu, atstāj to izšķirt man pašam.

Nellija. Bellissima, kas tev daļas gar pērtiķiem.

Bella. Es redzu, viņš pieņems, viņš bez pērtiķiem vairs nevar iztikt.

Pauls. Nē, vēl ne.

Nellijs. Mīļie, vai šī jautājuma izšķiršanu nevarētu atlikt — tas taču nav tik steidzams. (Sniedz Bellai roku, klusu.) Bella, esi mierīga, ļauj Paulam pašam vaļū. Uz redzēšanos. (Ieiet māja.)

10. skats.

Bella, Pauls.

Bella }
Pauls } (klusē).

Bella. Mīļo Paul!

Pauls. Jā, Bella?

Bella. Nu, nedusmo — lai paliek; es tev negribu nekā uzspiest, kā to līdz šim vēl nekad neesmu darījusi. Bet, man liekas, tu pats sev daries pāri, un tad es vairs nevaru. Es gribu . . . es domāju, ka tu esi izšķērdīgs ar saviem spēkiem, ar savu talantu. Nepieņem šo darbu atkal, darbu, kuŗam tu principiēli esi pretī.

Pauls (rūgti). Bet — viņš labi samaksājas.

Bella. Ak, lai paliek samaksa par taviem darbiem — uz vēlāku laiku.

Pauls. Hahaha!

Bella. Strādā sava darba dēļ, ne atmaksas dēļ. Lieli mākslinieki nekad nav dzinušies pēc tās, jā — reti kāds ir tapis atzīts dzīvs būdams.

Pauls. Kas man tiks no tam, kad lauru vainagu uzliks manai vaska maskai, kad būšu pats es stīvs un salts? Nē, lai arī cik slavas, cik laimes un prieka, bet — es gribu to redzēt pats savām miesīgām acīm. Bella, vēl šo vienu pērtiķi, un tad es būšu brīvs.

Bella. Nē, Paul, nē, tā tu nekad nekļūsi brīvs. Tu pats nemani, ka tie pērtiķi tevī apslāpē dievišķo

dzirksteli, kurai es tā ticēju, uz kuŗu es tā cerēju, visus šos gadus, ticēju un cerēju.

Pauls. Man gāja tik grūti pirmos gadus. Ak, cik gaŗi, cik ilgi tie bij!

Bella. To es zinu.

Pauls. Jā, jā, tu zini, tu visu man līdz izbaidīji, visu rūgtumu, visu neatzinību. Sitos cauri ar stundām. Un vaļas brīžos, ja nebiju pārāk noguris, strādāju savu darbu, savu iemīļoto . . .

Bella. „Rūķi“.

Pauls. Neviens mani neievēroja, neviens mani nepazina, kamēr „Rūķis“ nāca klajā. Tas man atnesa slavu un zināmu materieli nodrošinātu stāvokli — mani apbēra ar pasūtījumiem.

Bella. Un nu tev vairs neatlika laika pašam priekš sava darba, kā viņos pirmos grūtos gadus — tev bij nu jāstrādā tikai uz pasūtījumu. Ak, šie pēdīgie gadi varbūt vēl grūtāki kā pirmie . . . kaut tie labāk nebūtu nākuši!

Pauls (īgni). Es gribu izstrādāties cauri — līdz pilnīgai neatkarībai.

Bella. Tikmēr tevī mākslinieks ierūsēs. Atstāj šādu nodomu!

Pauls. Tagad tas grūti, mēs neprotam dzīvot pieticīgi.

Bella. Mēs mācīsimies.

Pauls. Tu? (Ironiski.) Mēs mīlam skaistu dzīvi, mēs ilgojamies pēc Romas.

Bella. Nē, nē, Paul. Lai paliek Roma. Tikai radi kā mākslinieks. Lai arī desmitreiz mums būtu no gala jāiesāk tie grūtie gadi . . .

Pauls. Nē, es pateicos. Par daudz dziļi tie iegriezušies manā atmiņā.

Bella. Bet manā griežas tagadējie — ar savu tukšumu. (Pauze.) Paul, man ir mantojums, ja arī ne liels, ņem to, nāc iesim projām — mēs divi vien . . .

Pauls (stingri). Es gribu būt es pats, un pats caur sevi tas, kas gribu būt. (Pauze.)

Bella. Tas labi, bet — lai paliek ikdienība, nāc radi skaistumu . . . Pollo, cērt tagad piemi- nekli — jaunībai!

Pauls (kaitināts). Bella, brauc Auroras vāgos de- besīs, pa mākoņiem.

Bella. Es — braukšu . . . jā, jā. Tu domā, es to pacietīšu . . . (Iziet apbēdināta.)

11. skats.

Pauls, Nellija.

Pauls (drūms, rokas kabatās sabāzis).

Nellija (nāk no mājas). Nu, ko stāvat kā suseklis, ejat tak viņai pakal, vai neredzējāt, ka viņu sāpinājāt?

Pauls. Ejat vien jūs.

Nellija. Tā nu nav mana darīšana.

Pauls (grib iet, apstājas. Noteikti). Nē, es neiešu.

Nellija. Jūs gan laikam atkal ar tiem Krau- klēniem ērmosaties?

Pauls. Jā gan.

Nellija. Atraduši gan sev darba lauku! Sau- dzējat vismaz Bellu, jūs redzat, ka viņa cieš.

Pauls. Ko lai es daru?

Nellija. Necērtat vairs tādus.

Pauls. Ak, es vēl nevaru izvēlēties, nevaru, ne- varu!

Nellija (mīkstāki). Nu tad vismaz tagad sakāt Bellai, ka ne.

Pauls. Vēl tikai šo vienu, un tad — diezgan. Ja . . .

Nellija (sirdīgi). Tad noīrējat sev istabu pie „Trim Rozēm“ un kaļat, ka dzirksteles lec, bet Bellu vairs nekaitinājat. (Ieiet mājā.)

12. k a t s.

P a u l s, M ā k o n s.

P a u l s (stāv pie priedes atslējies, galvu atliecis, acis piemiedzis).

M ā k o n s (nāk pa labi lēnām, raibā zīda mutes lakatā pieri slaucidams. Skatās uz P a u l u pētoši).

P a u l s (atver acis, nekustas).

M ā k o n s. Labdien, znot!

P a u l s. Labdien, tēv!

M ā k o n s. Domāju gandrīz, ka nu pats par tēlu pārvērties. Kā svētais Zebastians bultu ķerts pie koka sastindzis.

P a u l s. Apollons, svētais Zebastians . . . (Brauc ar pirkstiem caur matiem.)

M ā k o n s. Grūti dzīvē laikam kā vienam, tā otram. (Pauze. Atsēstas.) Ar mokām ņemos sev šodien vienu dienu brīvu, lai varētu pie jums izbraukt. Manējie uz laukiem.

P a u l s. Jūs tak paciešosaties pie mums kādu laiku, tēv.

M ā k o n s. Kur nu! Šoreiz nevaru, jāsteidzas ar nākošo vilcienu atpakaļ.

P a u l s. Bella tā priecāsies, es iešu viņai paziņot.

M ā k o n s. Nē, pagaid, lai paliek. Man papriekš ar tevi jārunā. Apsēdies!

P a u l s (sēstas pretī pie galda).

M ā k o n s. Tā. Atkal pēc ilgāka laika es tev reiz gribu prasīt, kad jūs ar Bellu precēsaties?

P a u l s. Mēs taču esam apprecējušies.

M ā k o n s. Nu tad — kad jūs laulāsaties?

P a u l s. Tēv, jūs zināt, man nekas nav pretī, bet Bella negrib. Un galu galā tas taču viena alga.

M ā k o n s. Kā tas galu galā viena alga? Ja pie mums būtu civillaulība ieviesta.

P a u l s. Mums viņas arī nevajag.

M ā k o n s (pikts). Brīvie cilvēki! Un ja nu jums rodas kāds bērns?

P a u l s. Lai dievs dod! Tas jau arī viena alga.

M ā k o n s. Tas ir smalki! Lai tad tas blandās par bastardu apkārt pa pasauli.

P a u l s (smaida). Kādēļ tad tā? Nu, tad jau, ja vajadzīgs, vēl laika diezgan salaulāties. Tad arī Bella laikam vairs nepretosies.

M ā k o n s. Un man, kā likuma sargam un aizstāvim ir jūsu dēļ jādzīvo vienīgās mūžīgās bailēs visādu nejaušību dēļ.

P a u l s. Apmierinājaties, tēv, es atkal parunāšu ar Bellu, man tiešām žēl, ka jums caur mums ceļas kāds nemiers.

M ā k o n s. Vedat reiz to lietu juridiskā kārtībā — es neciešu tādas nelikumības. Bez tam reiz es gribētu, ka tu pats pārvaldi savas sievas mantojumu, man pašam darba un rūpju diezgan.

P a u l s. Nē, nē, to gan es nedarīšu, tā ir Bellas pašas darīšana.

M ā k o n s. Tu saki — Bellas pašas darīšana, Bella — tā nav mana darīšana; laulāties jūs negribat, mantojumu nepieņemat. Tur lai viens tiek gudrs ar jums! Še, te ir Bellas pusgada rente no mātes mantojuma.

P a u l s. Es pasaukšu Bellu, tikmēr paturat pie sevis.

M ā k o n s. Nē, pagaidi, ir laiks, mēs vēl neesam galā. (Neuzticīgi.) Sak', Paul, vai Bella ir tiešām tā, kas negrib laulāties?

P a u l s (aizvainots). Tēv, jūs zināt, ka es bez Bellas dzīvot nevaru; viena alga, vai viņa man būtu pielaulāta, vai nebūtu — es viņai sekotu līdz pasaules malai.

M ā k o n s. Neskaisties, Paul, es tev ticu; man jau ar galu galā viena alga. Bet — es esmu radis

pie kārtības, mans arods ir tāds, mana Belliņa! Tāda pati sapņotāja bija arī viņas māte . . . tā nezināja, ko no manis nabaga vīra prasīt: sapņoja par zilo laimes putnu; sauca mani līdz to meklēt. Kur nu es, vīrieša cilvēks, skriešu ziliem putniem pakal.

P a u l s. Man jums, tēv, jāpārmet, ka jūs Bellu uzaudzinajusi it kā par svešinieci mūsu pasaulē, par vientuļu cilvēku.

M ā k o n s. Nē, Paul, tā nebij mana vaina. Es, kā tēvs viņai vienmēr biju svešs, viņa uzauga ar māti. Kad tā mira, tad es lūkoju viņai tuvoties, bet viņa atrāvās vēl tālāk no manis. Un kad es otrreiz apprecējos, tad tā pavisam no manis aizgriezās. Man nebij vaļas iekarot viņas sirdi, kā arī es to būtu vēlējis. Mana jaunā sieva prasīja arī savu daļu uzmanības.

P a u l s. Priekš tās jums bij vaļas pietiekoši.

M ā k o n s. Vai es varēju palikt neprecējies? Man tikai vēl bij četrdesmit pieci gadi. Es Bellas māti ļoti mīlēju; es darīju visu priekš viņas, ko vīrietis var darīt, bet — kapā iet līdz tak nevarēju — man tikai vēl pusmūža bij nodzīvots. Ko es kā godīgs, prātīgs cilvēks varēju darīt?

P a u l s. Jūs apprecējāt — Bellas mātes vietnieci — saimnieci.

M ā k o n s. Jā, tas iznāca gluži dabiski.

P a u l s (smej). Gluži dabiski.

M ā k o n s. Un es esmu ar viņu mierā, viņa ar mani arī, ne tā kā Bellas māte.

P a u l s. Kas ziliem putniem pakal skrēja . . .

M ā k o n s. Ari jūs abi esat gluži nepraktiski cilvēki. Ja daudz mums tādu būtu, tad mēs nekad netiktu pie kādas vispārīgas materiālas labklājības; tad mūsu tautas progress stāvētu uz vietas.

P a u l s (domās). Mums trūkst mākslinieciskās stila vienības visās mūsu dzīves parādībās.

M ā k o n s. Tu taču negribi teikt, ka mēs neesam īsti dzīves mākslinieki.

P a u l s. Jā.

M ā k o n s. Tam atļauj man nepiekrīst, kas uz dzīvi attiecas, tad . . .

P a u l s. Viņa nāk!

M ā k o n s (ātri pieceļas).

13. s k a t s.

P a u l s, M ā k o n s, B e l l a, N e l l i j a.

B e l l a (nāk abas ar N e l l i j u saķērušās no mājas, N e l l i j a paliek lievenī pie galda rīkojamies).

B e l l a (ar apturētu prieku tēvam pretī). Ā, tēvs! Ilgi tevis neesmu redzējusi.

M ā k o n s. Tu arī varēji kādreiz savu tēvu uzmeklēt. (Skūpstā B e l l u uz pieres.)

B e l l a. Es zinu, ka viņš pēc manis neilgojas.

M ā k o n s. B e l l i ņ a!

B e l l a (glauda tēva roku). Nu, papucīt, esi labs, es jau tā nedomāju . . . es tikai esmu — tu zini — greizsirdīga uz svešo māti. (Pieglaužas tēvam klāt un apslēpj galvu pie viņa krūts.)

M ā k o n s. B e l l u c i, mazuli, mana baltā dūjiņa, mana spožā zvaigznīte! C a r i s s i m a! Nu paij, mana stirniņa, šē — šē tev (velk no kabatas) tavas mīlās dedzinātās mandeles (bāž viņai mutē), šē!

B e l l a (smej). Mīlo, veco papucīt! Tu vēl arvien mani lutini.

M ā k o n s. Un šē tev tavs īpašums! (Bīda viņai priekšā banknotes.)

B e l l a (saņem vienaldzīgi). P a u l, šē tev, ņem tu. (Bāž P a u l a m kabatā.)

P a u l s. Es nolikšu tavā rakstāmgaldā. (Iet mājā, kur uz lieveņa paliek ar N e l l i j u sarunādamies.)

M ā k o n s. Ā, Z e m ī t e n e arī te?

Bella. Jā, paziņ, Nellija ir labāka, kā tu — viņa dzīvos pie manis visu vasaru.

Mākons (vēsi). Tad jau jums būs omulības pa pilnam.

Bella. Jā, mēs visi trīs kopā satiekam ļoti labi; kad Pauls strādā, tad mēs ar Nelliju pastaigājamies, dziedam, kad es spēlēju, tad Nellija strādā — Pauls palīdz drīz man, drīz Nellijai.

Mākons. Ar vienu vārdu sakot, harmonisks triumvirats, neviens nekad nav viens — tiklīdz kā apnīk viens — ir otrs.

Bella. Jā, tā iznāk labi. Nellij, vai tu nenāksi ar papu sasveicināties, viņš tevi ilgi neesot redzējis.

(Pauls iet iekšā.)

Nellija (nonāk lejā un sasveicinājas). Es negribēju jūs traucēt. Vai jums, Mākoņa kungs, nevar piedāvāt kādu atspirdzinājumu?

Mākons. Jā, paldies, jaunkundze, glāze auksta vīna ar ledu nekaitētu.

Bella. Es atnesīšu.

Nellija. Paliec vien, es apgādāšu. (Viņa iet mājā. Pēc kāda brīža Berta iznes vīnu, ūdens karafi un ledu.)

Mākons. Tā Nellija te rīkojas kā savās mājās.

Bella. Jā, viņai tās praktiskās dāvanas ir vairāk kā man. (Pauze.) Ak tu, manu papucīt, kā es priecājos tevi atkal reiz redzēt!

Mākons. Nu pastāsti, bērns, kā tev iet?

Bella. Man, tēt, iet labi, tu zini, mēs esam laimīgi, tikai — bet es tev neteikšu.

Mākons. Saki vien, man tu vari teikt, savam vecam tēvam.

Bella (klusu). Vai tev, tēv, kādreiz neliekas, ka Paulam nav īsta talanta, ka viņš ir neapdāvināts, ka viņš nav spējīgs uz kaut ko lielāku, augstāku? (Skatās ar baigu nemieru, gaidoši uz tēvu.)

Mākons. Bērns, kas tev galviņu jauc?

Bella. Saki taisnību, teic, ko tu turi no Paula?

Mākons. Es domāju par Paulu, ka viņš ir krietns, korekts cilvēks, ka viņš ir džentlmens . . .

Bella. Nē, tas nav tas. Es līdz šim no viņa turēju augstas lietas; biju par viņu tajās domās, ka viņš ir liels mākslinieks, ka tas radīs kaut ko visai lielu, nepārspējamu . . . un es, es viņam iedvesīšu to svēto dzirksteli, es viņu pacelšu līdz dievībai, līdz skaistuma pilnībai. Viņš mani nepievils, nē? Ko tu domā, tēv?

Mākons (skatās nemierīgi). Nē, to es nekad nedomāju. Viņš būs tev arvienu uzticīgs.

Bella. Manam idealam, manam skaistumam.

Mākons. Nu, kur tad vēl skaistāku kā tevi viņš citu lai ņemtu, ej nu, mazā auša!

Bella (izsamisusi). Ak, tēv, tu nemaz mani nesa-proti, es nerunāju par mīlestību.

Mākons. Es tev tomēr ieteicu nebūt tik pār-galvīgai; vīrietis paliek vīrietis — viņš ir jauns, smuks.

Bella. Tā nerunā. Tu apvaino Paulu.

Mākons. To es negribu, es tikai runāju par iespējamo.

Bella. Nav tāda iespējamā.

Mākons. Bērns, kāpēc tu negribi laulāties?

Bella (īsi). Tu zini, ka es negribu un diezgan. Mēs esam divi brīvi cilvēki, saistīti ar visciešākām saitēm — ar mīlestību. Atrauj mūs vienu no otra, izšķir ar jūrām, tuksnešiem, mēs tomēr kopā saskriesim, kā dzelzs ar magnetu.

Mākons. Viss nāk dzīvē priekšā; es esmu daudz ko pieredzējis. Tu esi vēl jauna, arī Pauls ir jauns; tev var uznākt brīži, kad tu ilgojies pēc kā cita, nezināma, un tā vari — apnikt Paulam.

Bella (īgni). Ej, tēv! Un kad tu domā, ka varētu būt kādas laulības saites, kuņas tad mani vēl varētu aizturēt?

M ā k o n s. Jā, no pārsteidzīga soļa.

B e l l a. Ne visi cilvēki vienādi. To es nekad nesapratīšu, ka tu varēji palikt neuzticīgs mātes pie-
miņai, tēv, tas arvienu būs starp mums.

M ā k o n s. Bella, tu zini, ka es tavu māti mīlēju, ka es biju satriekts pēc viņas nāves. Tās bēdīgās dienas Romā vēl tagad stāv tik dzīvi manu acu priekšā.

B e l l a. Tu pārbrauci mājā un — drīz apmierinā-
jies citā mīlestībā.

M ā k o n s. Es tak nevarēju palikt pie viņas kapa Romā. (Pauze.) Meit, es no visas sirds novēlu tev, kaut tavš vīrs tev būtu tik uzticīgs . . . Neizaicini likteni! Neprasi no sava vīra to, ko viņš nespēj; mīli viņu tādu, kāds viņš ir, ja arī viņš nav Belvederes Apollons. (Skūpstā B e l l a s galvu, glauda un pieceļas.) Ar dievu bērns!

B e l l a. Tēt, paliec jel! Es esmu tik viena. (Skatās nevarīgi apkārt.)

M ā k o n s. Es tev, bērns, nevaru līdzēt. Dzīvo vesela! Vēl kādu vārdu ar Paulu . . . (Aiziet caur māju.)

B e l l a (grib sekot, paliek domīgi, sapņaini stāvot. Paķer vītolā pakārto kokli un lēni sāk spēlēt sēru melodiju. Saule riet jūrā, B e l l a kā apburta noskatās). Kāds skaistums, kāds brīnišķīgs skaistums!

P r i e k š k a r s.

Otrais cēliens.

Rudens. Tēlnieka Dzintara darbnica pilsētā. Pa plato logu iekšā spīd saule un pār māju jumtiem. Durvis pa labi ved uz salonu, durvis vidū uz ārieni. Kreisā kaktā „Rūķis“ apsegts. Krauklēna krūšu tēls darbā. Gar sienām ģipsa nolējumi un nedaudzi gravējumi.

1. skats.

Pauls, Dr. Brūns.

Pauls (strādā pie Krauklēna tēla).

Brūns (elegantā jājamā kostīmā, staigā pīpodams).

Brūns. Tā, nu peldu sezona beigta, sākas atkal darba laiks.

Pauls. Man arvien darba laiks.

Brūns. Tu sev neatļaujies ne to mazāko atpūtu, visu vasaru strādāji, ne galvas nepacēli.

Pauls. Bij jābeidz Cīrulis un Dzenis.

Brūns. Un nu atkal cieši vien strādā pie Kraukļa.

Pauls (smaida gurdī). Un ar sevišķu mīlestību to daru, jo — tas būs pēdējais . . . Tā būs mana atpestīšana.

Brūns. Tad arī Bella būs apmierināta.

Pauls. Un tad es būšu — brīvs! Tad es vispirms vedīšu savu Bellu uz Romu — pats arī pēc tās ilgojos — tur strādāšu pats savu darbu, tas te — hu! Bellai taisnība . . .

Brūns (nopūšas komiski). Jā, tāda nu reiz ir dzīve! Ari es gribētu būt mākslinieks savā arodā, radīt . . . Mans sapnis ir — nodarboties ar bakterioloģiju. Bakterija, lūk, modernā medicinā ir galvenais ienaids, pret kuru iziet visa cīņa, jo viņa ir visu slimību cēlonis. Bakterioloģijas klēpī guļ visas medicinas nā-

kotne. Jā, kaut mums būtu tā naudiņa, kas guļ jūras dibenā . . .

P a u l s. Nauda, nauda, atkal nauda! . . . Tā visas dzīves regulators. Kapitalisms, šis milzu molochs uzspiedis savu ķetnu arī mākslai.

B r ū n s. Bet kapitalisms arī virzījis mākslu un zinātņi uz priekšu, pacēlis tās uz tagadējā augstuma.

P a u l s. Bet tagad tik pārāk grūti ir cirst šos molocha tēlus. Dažreiz pārņem tāds izmisums, ka ar šo āmuri būtu satriecis viņus visus. Kur paliek manas idejas, mana fantazija — viss stāv uz vietas neizlietots, — izgaist . . . Un vēlāk, kad būšu ar tiem te sakalis zeltu, būšu brīvs, tad mani radišanas avoti varbūt būs izsīkuši.

B r ū n s. Tā jau nu reiz iet pasaulē viss ačgārnī.

P a u l s (ievēro, ka B r ū n s ir jātnieka apģērbā). Bet kurptu jādams?

B r ū n s. Mēs ar Bellas kundzi šodien izjāsim, vai tu to nezini?

P a u l s. Ak tā, es biju pavisam piemirsis. Jā, viņa tā priecājas. Man arī liels prieks, ka viņa to tagad var.

B r ū n s. Tā vairāk ir tāda psihiska apmierināšana viņai. Tikai šoreiz vienīgi — to es viņai pavisarī apsolīju. Es apgādāju viņai tādu lēnu zirgu, kurš tikko kust no vietas.

P a u l s. Paldies, Brūn. Vai Zemīša jaunkundze arī jums līdz nejās? Es domāju, Bella teica — ja viņai fizioloģijas eksamens labi izdošoties.

B r ū n s. Jā, Bellas kundze gan bij viņu pierunājusi, un es arī uz to priecājos, bet — mūsu starpā vēl nav īstas harmonijas: ko viens grib, to otrs ne. Nav jau arī lāga skuķim vaļas. Kad tie eksameni vairs viņas prātus nejauks, tad mēs drīzāk tiksīm skaidrībā. Es jau arī varu pagaidīt, kas man . . . viņai kā sievietei grūtāk. Citu jau neprecēšu, kā viņu. (Pauze. Grūtsirdīgi.) Otrās Bellas pasaulē nav.

P a u l s (sniedz roku). Es tev pateicos, draugs, par tavu vaļsirdību.

B r ū n s. Bella ir svēta. Es viņu pielūdzu. Viņai bez tevis nekas cits pasaulē neeksistē.

P a u l s. Bet viņa ir tik vēsa pret mani, viņa arī mani nemīl.

B r ū n s. Tad viņa vispār neviena nemīl.

P a u l s. Jā, viņa mīl tikai savu no bērnības ieņemto ideālu . . .

B r ū n s. Kuŗu viņa tevī atrod.

P a u l s. Kaut es to viņai varētu izdzīt, kaut varētu viņa mīlēt mani pašu. Viņa ir laba, es nezīnu vainas, kuŗu varētu viņai pārmest, bet — mēs neesam laimīgi.

B r ū n s. Ej nu, naivais sapņotājs — kuŗš tad ir laimīgs?

(Blakus istabā atskan kokles skaņas. Abi klausās.)

B r ū n s. Tā viņa.

P a u l s (lepni). Bella.

2. s k a t s.

P a u l s, B r ū n s, B e l l a.

B e l l a (tumši zilā grieķu uzvalkā, ar bāli zīlu malu iemargotu, kokle rokā. Visu laiku ļoti nervoza). Ah, labdien daktēra kungs. Jūs jau klāt, tas ļoti jauki.

B r ū n s (skūpstā ilgi B e l l a s roku). Cienījamā kundze vēl nav gatava? Mums taču šodien lielā diena — laiks labs, jūs redzat — rudens saules slīpie stari vilināt vilina laukā. Vai šodien jāsim?

B e l l a. Kā ne! Bet vēl jau ir laiks. Jā, tas jau ļoti labi, ka esat atnakuši agrāk; es vakar dabūju jaunās itaļu operas partituru, nākat pavadīt — jums tā ar mani jāiestudē. Pauls nav muzikalisks — tīrais posts, nekur mums nesakrīt! Nellija arī nespēlē.

B r ū n s. Esmu ziņkārīgs, kāda būs tā jaunā opera.

Bella. Nāc jel tu ar pamuzicēt, vismaz paklausies; ko sēdi te caurām dienām sakumpis. Neizlaidīsies vis pa logu tavs Krauklēns — nebīsties.

Pauls. Nav vaļas, atvaino!

Bella. Tev nav vaļas, Nellijai ar nav vaļas. Jums arvien jāstrādā, mūžīgi mūžos. Jūs praktiskie idealisti redzat dzīves vērtību tikai darbā, kādā vispārīgā nerimstošā gribā, kuŗa aklā dziņā traucas tikai uz priekšu, arvien uz priekšu, arvien jaunus veidus radīdama un nekad savu mērķi nenasniegdama. Šāda nemierīga steiga un bezmērķa dziņa padara pašu dzīvi par vienu vienīgu neapmierinājuma sajūtu, par vienu ciešanu . . .

Brūns. Tad jau labāk Nirvana!

Bella. Nē, es neesmu Šopenhauera piekritēja, bet — tādai dzīvei es nekad nepieķeršos ar savu dvēseli.

Brūns. Cienījamā kundze, jums ir muzika, māksla — cilvēka mierinātāja.

Bella. Jā, māksla ir vienīgā, kas dara dzīvi par iespējamu.

Pauls. Bet, māksla ir — vai nu māksliniekam nopietns fizisks un garīgs darbs, vai laikam — tikai svētdienas bauda.

Bella (īgni noliek kokli un norauj „Rūķa“ tēlam apsegu). Darba rūķis! Darba glorificētājs! Kuŗš gan nezina darba nozīmi! Aprakstāt to tautsaimnieciskos apcerējumos, bet neuzstādāt to, kā vaimanu tēlu, kā biedekli. Man — bail no tāda.

Brūns (kuŗš nemierīgi Bellai seko, grib aizsegt „Rūķa“ tēlu). Kundze, tā ir Paula valstība, viņš ir mākslinieks . . .

Bella (kaitināta). Amatnieks viņš ir — jūs redzat viņa mākslu (rāda uz Krauklēnu).

Brūns. Tas tur? Nu, par to nestrīdēsimies — tas ir eksistences jautājums; bet, „Rūķis“ ir mākslas darbs, lai arī varbūt viņš nesakrīt ar mūsu estētiskām

prasībām. (Uz Paulu.) Uz priekšu ceram sagaidīt no tevis vēl skaistākus darbus.

Bella (ātri). Jā, jā, skaistākus, to es Paulam arvien saku.

Pauls (īgni). Bella, saproti taču — ka tev ir savs skaistums, man — savs.

Bella (nelevērodama). Cilvēkam aizvien vajaga dzīvot skaistu dzīvi, par to viņš ir cilvēks. Formas skaistumu vajag radīt sev visapkārt. Viss, kas neskaists, man duras acīs asi, asi . . .

Pauls (skarbi). Dzīve, kuŗa tikai ārēji būs ierīkota skaisti, būs tikai tukša spoŗa izkārtne; jā — tā nebūs dzīve — tā būs dzīves teatŗa dekorācija.

Bella. Lūdzu, nepieķeries pie vārdiem!

Brūns (samierinādams). Met nu kalnu kaktā, nāc līdz, neesi pedants!

Bella (lūdzoŗi). Kā es priecājos uz ņo dienu! — nesamaitā man to — svētī man līdz manu svētku dienu. Atstāj darbu, neesi jel mūŗīgs darba vergs, esi reiz karalis!

Pauls (smej griezīgi). Hahaha! es neesmu karalis, es neesmu dievs.

Bella (pārvērtusies). Nē, diemŗēl—nē! (Smej nervozi.)

Brūns (nemierīgi). Kundze, mūsu partitura?

Bella. Jā, iesim, iesim. (Ātri iziet salonā. Brūns viņai seko.)

(Salonā atskan nemierīgas klavieru muzikas skaņas, Bellas nervozie smiekli.)

3. skats.

Pauls.

Pauls (satriekts stāv galvu nokāris; mocīts noklausās muzikas skaņas; aizcērt ciet durvis uz salonu, tad sāpīgi saŗļūk uz krēsla, līdzās savam „Rūķim“. Abi tēli ļoti līdzīgi, dzīvais un nedzīvais: abi salikuŗi, nodurtām galvām, sarauktām pierēm, skatās drūmi; rokas dūrē krampjos savilkta, zobi sakosti . . . Dobji iesmejas caur asarām — Hahaha! Apkampj „Rūķi“ dziļās sāpēs).

4. skats.

Pauls, Nellija.

Nellija (ienāk pa vidus durvīm, gludi saķemmētiem matiem, pelēkā ģērbā, zābakos, rokā sarkana roze. Ierauga Paulu, saraujas un paliek stāvam. Nomet rozi uz galda, tad lēnām, apstādamās, pieiet pie Paula, uzliek roku uz viņa pleca, maigi). Paul!

Pauls (gurdeni paceļ galvu). Nellij, jūs? (Pauze.)

Nellija. Kur Bella?

Pauls. Jūs dzirdat — piekopj skaistuma kultu muzikā.

Nellija. Atkal nesaskaņa jūsu starpā?

Pauls. Kā vienmēr.

Nellija. Jūs lielie bērni, kad paliksāt reiz prātīgāki! Jūs laimes lutekļi. Kā jums trūkst?

Pauls. Bella nekad ne ar ko nav mierā.

Nellija. Kas atkal noticis? lai zinu, par ko jūs varu rāt.

Pauls. Arvien es vainīgais.

Nellija. Nē, ne arvienu. Vai jūs nevarat reiz saprasties, nevarat novilkt tās robežas, kuņas nav pārķāpjamas, kuņas pieder katram. Kas par bēdām? — Ak tu kungs! arī man ir bēdas — izkritu nupat fizioloģijas eksamenā cauri, — pret mani jau liktenis aizvien netaisns: tik daudz strādāju. Bet es, lūk, neizsamistu. Neveicas šoreiz, veiksies citreiz, tikai nezaudēt dūšu, neatlaisties no uzvaras. Jums abiem jāpārvar pašiem sevi, jeb jāslēdz iekšējs miers, kompromiss.

Pauls (rūgti). Jārezignē.

Nellija. Jā, manis pēc, ja citādi nevar. Nu stāstāt, kas starp jums noticis, vai es arī šoreiz nevarēšu palīdzēt jums abiem salabt, kā to šovasar tik daudzreiz esmu darījusi.

Pauls. Jā, jūs to tik labi protat, jūs, labā . . .

Nellija. Še ņemat kaltu un cērtat, man tā patīk jūs redzēt pie darbā.

Pauls. Bella atkal bēg no mana darba. (Sēstas pie Krauklēna tēla; Nellija viņam strādājot rūpīgi arvien ko pasniedz, palīdz.)

Nellija. Nu stāstāt taču. Es centīšos saprast visu, sakāt vien, es varbūt Bellu labāk pazīstu no mazām dienām; jūs viņai bieži nodarāt netaisnību.

Pauls. Es Bellai?

Nellija. Jā.

Pauls. Es domāju, ka otrādi.

Nellija. Jā, reizēm ir arī tā.

Pauls. Bella prasa no manis, lai es būtu dievs, lai es radītu dievus.

Nellija. Kādēļ jūs nesaprotat viņas dvēseli, — viņa nevar dzīvot bez skaistuma, viņai sāp īstenības tuvumā. Jums jārada viņai dzīvē sapnis visapkārt. Bīdāt nost no viņas ceļa visu, kas nav līdzens, kas nav skaists un daiļš.

Pauls. Runājat, runājat tālāk, varbūt jūms taisnība. Tik labi paliek jūsos klausoties, tik mierīgi.

Nellija. Un ko jūs prasāt no Bellas, vai arī ne to, ko viņa jums nevar dot? Jūs gribat, lai viņa jums būtu cīņu biedrs, viņa — vārgā, smalkā būtne. Ņemat no viņas apreibinošo smaršu, neprasāt spēka; apbrīnojiet šo krāšņo puķi, priecājaties par viņu, sajūsminājaties. Tas viņas uzdevums. Citu neprasāt no viņas.

Pauls. Jums, Nellij, taisnība, es varbūt brīžiem esmu bijis skarbs, ciets. Bet to gan es nevaru un nevaru ciest, ka viņa nicina manu darbu.

Nellija. Ne katru. Paklausāt reiz viņai. Cērtat viņai kādu Apollonu un — varbūt viss būs labi. Pamēģināt!

Pauls (stīdīgi). Ja es neesmu nekāds dievs vai pārcilvēks, tad arī pintiķis negribu būt, kam pašam nebūtu ne noteikšanas par savu darbu. Es gribu radīt

pēc savas iekšējas iedvesmas, ne pēc svešas. Nē, nē!
to es nekad pat Bellai nepieļaušu — nekad, nekad!

Nellijs (klusī, nedroši). To Bella neprasīs.

Pauls. To viņa prasa. Un ko visu viņa no
manis vēl prasa: lai es pats būtu skaists kā Belve-
deres Apollons, lai man būtu viņa matu sakārtojums
uz pieres, lai es tērptos togā, lai es dziedātu, spēlētu
zelta liru! Hahaha! lai manas asinis mitētos dzīslās
strauji tecēt — lai es sasaltu par baltu marmoru . . .
hahaha!

Nellijs (ļoti uztraukta, elpo ātri un grūti var savaldīties,
lēnu drebošu balsi). Paul!

Pauls (nedzird. Sagrauztā balsī). Tur dziesmas, mu-
zika, — es šeit viens, mūžam viens ar savu darbu.
Visa mana dzīve nav nekas kā darbs, smags, grūts
rūķa darbs . . . priekš kā? — priekš viņas, priekš
Bellas . . . lai varētu viņu vest uz viņas ilgu zemi —
uz Romu, pie viņas mīļākā — Belvederes Apollona.
Es to darītu visu ar prieku, ar laimi, bet kas man
tiek par visu to? Ironija, nicinoši smaidi. Ak, ir
brīži, kur . . . es viņu ienīstu! . . . (Sakeļ galvu izmisumā.)

Nellijs (aizmirsdamās, paķer no galda sarkano rozi,
sniedz viņam, drebošu balsi). Paul! . . . apmierināties . . .

Pauls (mechaniski paņem rozi un uzliek uz galda).

Nellijs (aizvainota aizsviež to tālāk). Paul, jūs esat
vīrs. Es saprotu Jūsu aizskārto pašmīlību, aizvainoto
lepnumu. Jūsu darbs jums ir vairāk kā mīlestība;
jums tiesība prasīt no ikkatra, lai izturas pret to ar
cienību. Un tas ir Bellas lielākais, grūtākais pār-
kāpums.

Pauls (priecīgi). Vai ne? man taču taisnība —
es neprasu no viņas nekā netaisna.

Nellijs. Jā, pilnīgi taisnība jums šajā ziņā, bet
Bella neapzinās, cik viņa netaisna pret jums kā māks-
linieku; viņa ir par daudz izlutināta no bērnības
dienām. Pārceļaties pāri par to. Tur ir jūsu lielais
darbs, kuņam līdzīgu grūti ir uzrādīt mūsu tagadējā

mākslaš vēsturē. Kas ir rūķis? Rūķis cērt un kaļ, un rok un nes, un neviens viņu neievēro, viņam paiet garām, it kā viņa nebūtu bijis. Jūs šim neievērotam, neatzītam darba rūķim esat cēluši pieminekli, tikpat lielu, tikpat skaistu, kā Belvederes Apollons . . . (Klusums.) Ar svētsvinīgām jūtām es katreiz tuvojos viņam.

Pauls. Jā, Nellij, jā! Visu savu dvēseli es ieliku viņā, savā „Rūķī“. Ar kādu mīlestību es pie viņa strādāju, gadiem, arvien to papildinādams, gludinādams. Dažreiz tikai zagšus no Bellas. Vai ne, Nellij, skaists viņš ir, ko? (Paķer Nelliju aiz rokas un ved pie tēla. Abi skatās.)

Nellija (loti uztrauka, klusu). Ļoti skaists. (Klusums.) Paul, radāt, radāt turpmāk tāpat, pēc savas sajūsmas, jums ir tik daudz iekšējas bagātības. Lūdzams neaprokāt savu talantu ar tiem tur (rāda uz Krauklēnu). Es zinu, jūs bijāt piespiesti . . .

Pauls. Kad Bella jel reiz man būtu teikusi kādu līdzīgu atzinības vārdu, cik neizsakāmi laimīgs es būtu bijis.

Nellija. Es nevaru piekrist Bellas estētiskam dzīves uzskatam; tāds var būt tikai kādai privilīģētai šķirai. Dzīve — ir darbs un katrs nopietns darbs ir par daudz sūrs un nelīdzens, un neskaitāmu pūļu pilns, lai to varētu estētiski apskaidrot.

Pauls. Jā, diemžēl, jums taisnība. (Nokaļ domīgi galvu, Nellija glāsta to.)

Nellija (sajūsmināta). Jūs, Paul, esat liels mākslinieks. Neprasāt citas atzišanas, kā no sevis paša; sekojat tai iekšējai dziņai, kuŗa jūs neapturami dzen uz priekšu. Lai jūsu radīšanas darbs jums ir svēts . . . svētāks par visu . . . neaizkaŗams . . .

Pauls (pateicīgi noklausās, tad saķer Nellijas roku un to karsti skūpst). Kamdēļ Bella nav — kā tu! (Klusums.)

(Abu skati sastopas.)

Nellija (trīc aiz uzbudinājuma, tad plepeši krīt Paulam ap kaklu un raud — raud, ka sirds vai lūzt . . .)

Pauls (izbijies lūko atraisīties).

Nellija (karsti čukst). Es — mīlu tevi.

Pauls (gluži apjucis, lūko viņu mierināt un atsvabināties).
Tu esi laba, mīļa meitene (glauda viņas galvu), apmierinies . . .

Nellija. Es tevi mīlu, es tevi mīlu! (Žņaudz viņu savos apkampienos un skūpstā.)

(Blakus istabā atskan spēcīgi finala akordi — apklust. Pauls un Nellija satrūkstas. Nellija atlaiž Paulu vaļā).

Pauls. No dieva puses, viņi nāks, ko viņi domās — Brūns?

Nellija. Lai viņi domā ko grib, man viena alga. (Spītīgi skatās caur pieri, zobus sakodusi, mutes lakatu dūrē sakniebusi, izspūrušiem matiem.)

(Nāk Bella un Brūns.)

5. skats.

Pauls, Nellija, Bella, Brūns.

Brūns (durvīs ar Bellu). Cienījamā kundze, tā pēdējā arija ir lieliska, es esmu pavisam aizgrābts.

Bella Vai es jums neteicu? Nellij, kas tev?

Pauls. Izkritusi fizioloģijas eksamenā cauri.

Brūns (jautri smeļ). Quel malheur irrefarable! (ir gan neizlabojama nelaieme!) — un tā ir dūšīgā Nellija, kuŗa par nieka eksamenu tik gauŗi raud — hahaha!

Bella. Nellucīt, mīlucīt, kas tā nu raud — nu saki vienam cilvēkam! Un sēŗ tik pūcīgi, it kā kāds sirsniņā būtu iekodis (sakārto viņai matus, mīlīgi). Nu esi nu prātīga — tu, lielā gudriniece, nenokaŗ nu galviņu. Nāc, iesim jāt, tu solījies — pēc eksamena.

Nellija (atkratīdamās, sirdīgi). Liec mani mierā!

Pauls (apjucis, uztraukts, klusēdams noskatās).

Brūns. Lai jods parauj visus eksamenus ar visiem netaisnajiem profesoriem! Meitēn, precēsīmies! (Grib pieglausties Nellijai.)

Nelli ja (uzlec kā odzes dzelta; atgrūž Brūnu skarbi nost. Dusmīgi, šņācoši). Atkāpjaties nost no manis!

(Vispārēja neveiklība.)

Bella (rozi saņemdama). Kam tā roze?

Pauls. Brūnam.

Brūns (priecīgi smaidīdams paķer rozi).

Nelli ja (izrauj Brūnam rozi un nosviež to zemē).

Brūns. Nous nous sommes brouilles. (Mēs esam sanīdušies.)

Nelli ja (uz Bellu skatīdamās, nozīmīgi). Es — neatlaidīšos!

Bella (viņu glaudīdama). Zināms, labulīt, neatlaidies.

Nelli ja (uzmet skatu Paulam un strupi aizgriezdamās izlet stingriem soļiem, durvis spēji aizcirdama).

6. skats.

Pauls, Bella, Brūns.

Pauls (stāv drūms, apjucis).

Bella (uz Brūnu). Ejat vien pakaļ, šodien jautums tikpat nekas neiznāks.

Brūns. Pakaļ iet — to es ne grēkam nedrīkstu. Jūs redzējāt, kā ar mani apietas en canaille. He, velna skuķis! — slīcināties jau neies.

Bella (smej). Nē, to gan ne, nav no tādām. Es brīnos, ka viņai tas tā pie sirds gājis.

Brūns. Pārpūlējusies, pārstrādājusies naktīm negulēdama — eksamena neirastenija. Tas pāries . . . tā tāda strauja slimība, skuķis kā dzelzs.

Bella. Ejat gan labāk apmierinājat viņu; jeb vai man iet?

Pauls (ātri). Neej tu!

Brūns. Tev ar laikam tas eksamens pie sirds gājis?

Bella (skatās uz Krauklēna tēlu). Grāti apstrādājama viela. (Klepo.)

Brūns. Bellas kundze, mums būtu laiks — vai jūs neiesat pārgērbties?

Bella. Labi, iesim arī, citādi mums draud briesmas iekrist nelabā eksamena omā. (Iziet klepodama.)

7. skats.

Pauls, Brūns.

Brūns (ātri, paklusi). Tu, Paul, es gribēju tev runāt par Bellu. Viņa ir pavisam nervoza. Viņai vajag absolūtu mieru. Uzmanies, saudzē viņu!

Pauls (pavisam apjucis no uztraukumiem). Un tu — atļauj viņai sportu?

Brūns. Es nezinu, ko lai dara. Es mēģināju atkāpties no solījuma, bet viņa par daudz uztraucas. Es domāju, šoreiz ir pie tā jāpaliek. Nebaidies, gan es būšu nomodā par to, ka nekas nenotiek.

Pauls. Tu arī viņai nekā atteikt nevari.

Brūns. Viņa tagad tāda savāda, tik jūtīga, it kā, gar ko apkārt gudrotu... tāds nemiers visā viņas būtnē. Vai jūsu starpā nav kas noticis?

Pauls. Nekas sevišķs.

Brūns. Tad es nesaprotu. (Pauze.)

Pauls (piepeši). Vai tu Nelliju precēsi?

Brūns. Katrā ziņā.

Pauls. Bet viņa tevis nemīl.

Brūns. Viena alga, es viņu piespiedīšu mani mīlēt.

Pauls. Bet ja viņa mīl citu?

Brūns. Blēņas — to var izdzīt.

Pauls. Tev ir apskaužama pašapziņa.

Brūns (sāpīgi). Es jau arī mīlu citu.

Pauls. Problematiska daba.

Brūns. Ari Nellijai nav ikdienas daba, mēs abi saderam. (Pauze.) Tu, Paul, ved Bellu uz Itāliju.

Pauls. Vai tas tik steidzami?

Brūns. Nu, steidzami varbūt nav; bet — tagadējais rudenā laiks — lapas krīt . . . es ļoti ieteiktu! — Tad gaŗā ziema nāk — man bail . . .

Pauls (cieti). Es nebraukšu, ja viņa grib, lai brauc.

Brūns. Kā zini.

(Bella nāk melnā amaconē, pātagu rokā, cilindri.)

8. skats.

Pauls, Brūns, Bella.

Brūns (apbrīnodams). Bella Diana!

Bella. Tā, es esmu gatava, vedat nu zirgus priekšā.

Brūns. Kā vēlaties, cienījamā kundze. (Aiziet.)

9. skats.

Pauls, Bella.

Pauls (rokas samta svārku kabatās sabāzis skatās caur pieri uz Bellu. Abi brīdi neveikli klusē.)

Bella (tuvodamās). Nu, manu rūķīt, vai taču nenāksi līdz? Ko tu tāds sabozies? — Nāc!

Pauls (klusē).

Bella. Runā nu, vai nāksi, vai nē?

Pauls. Nē.

Bella. Kāpēc nē?

Pauls. Es nevaru.

Bella (zobojoši). Zinu jau — tev jāstrādā.

Pauls. Jā.

Bella. Rūķīti manu pūcīgo! Tu te sakalsti, izdēdi, ar tiem Kraukļa putekļiem esi apputējis. Atstāj tak viņu uz mazu mazu britiņu, nāc man līdz laukā, saulītē — papriecājies līdz ar mani; man šodien liela

prieka diena — es esmu vesela, varu skriet, varu jāt (klepo). Fui, kā te viss gaiss pilns akmeņu putekļu — ķeŗas rīklē; es šeit ne elpot nevaru. (Klepo stipri.)

Pauls. Bella, neej, paliec pie manis.

Bella (klepodama). Šeit?

Pauls. Jā, šeit.

Bella. Tu redzi, es te smoku nost.

Pauls (grib atvērt logu). Mēs izvēdināsim.

Bella. Nē, nē, netaisi vaļā, man tad salst.

Pauls (lūdzoši). Bella, paliec ar mani.

Bella. Uzreiz tev tāda iedoma. Tu man samaitā katru prieku — kas tev no tam tiek?

Pauls. Es tev stāstīšu par saviem darbiem, par saviem plāniem, par savām jaunām idejām...

Bella. Tev — jaunas idejas?

Pauls. Jā. Ilgi mēs neesam nopietni runājuši, man tik daudz sakrājies — pilna galva.

Bella. Vai ar tādiem jauniem projektiem (rāda uz Krauklēnu.)

Pauls. Bella, tu esi nežēlīga.

Bella. Es cita nekā no tevis neesmu redzējusi.

Pauls. Bella, tas nav taisnība. Nekaitini, lūdzamā, mani, es arī esmu tikai cilvēks.

Bella (ar rūgtumu, sveši). To tu man pēdējā laikā, diemžēl, par daudz atgādinā.

Pauls. Bella?

Bella. Paul?

Pauls (klusu). Man tik grūta sirds, nedusmo!

Bella (mīkstāk). Es nedusmoju, Pollo.

Pauls. Kamdēļ tu mani atstāj?

Bella. Es tevi — atstāju?

Pauls. Jā, arvien tu mani atstāj.

Bella (rūpīgi rauga viņa galvu). Vai tu esi slimš? Vai tev galva sāp?

P a u l s (skaizdamies). Ak, neniekojies!

B e l l a. Tu esi nervozs, pārstrādājies, es taču arvien teicu — nestrādā tik daudz.

P a u l s. Gudrs padoms!

B e l l a (skatās pulkstenī, nepacietīgi). Nezin kur tas Brūns tik ilgi paliek, ka nenāk?

P a u l s. Bella, es tevi lūdzu, paklausī mani šoreizīt — paliec mājās, pie manis...

B e l l a (nepacietīgi). Tu tiešām sāc palikt smieklīgs. Ko Brūns domās?

P a u l s. Lai viņš domā, ko grib.

B e l l a (smieklus valdīdama). Tu taču — neesi greizsirdīgs uz Brūnu?

P a u l s (vilcinādamies). Jā, es esmu.

B e l l a (nopietni). Tas ir kas nedzirdēts!..
(Nicinoši.) Tāds tu arī vēl vari būt! Brūns, tavs draugs, manas draudzenes līgavainis gandrīz! — Vai tu saproti, ko tu runā? Kādu apvainojumu tu izteic pret Brūnu? pret mani? Fui! Es to nemaz aptvert nevaru... Tu — greizsirdīgs! Tas ir kaut kas tik zems, tik zems!

P a u l s (uzbudinājumā trīcēdams). Bella, mitējies! Tu neesi vienīgā pasaulē...

B e l l a (manāmi saraujas, auksti, pētoši uzskata Paulu). Vai — tiešām? — arī tas vēl! ha, kas man jādzird!
(Atiet tālāk un nicinoši uzskata Paulu.)

P a u l s. Bella, tu mani pārproti. Es — es tevi mīlu. Piedod! Apžēlojies, mīļā, mīļā Bella! (Krit Bellas priekšā ceļos.)

B e l l a (auksti atgrūž viņu nost ar pātagas galu). Neaizskar mani!.. tas neaptverami... (Ar lielu nicināšanu nogriežas no viņa.)

(Dzird nākam.)

B r ū n s (aiz durvīm). Zirgi apsegloti, varam izjāt.

B e l l a (ātri iziet Brūnam pretī).

10. skats.

Pauls.

Pauls (uz viena ceļa kā sastindzis, galvu sakēris. Tad ātri saslienās stāvus. Viņa acis krīt uz rozi zemē. Viņš ātri to paceļ, iebāž nesaudzoši svārku sānu kabatā, speļ soli stingri uz priekšu... paķer cepuri un izskrien).

Priekškaris.

Trešais cēliens.

Z i e m a. Dzintaru salonā. Iekārtojums vienkāršs, bet ar labu garšu, bez lieka raibuma. Skulpturas, gar sienām gravējumi no Vatikana. Durvis pa labi ved uz Bellas istabu, durvis pa kreisi — uz Paula darbnīcu. Labā stūrī kamins deg, kuŗam pretī — uz ritenīšiem bīdāms divans; uz krēsla līdzās liels lakats. Klavieres. Kokle karājas pie sienas. Pa logu laukā redz apsnigušus jumtus.

1. s k a t s.

P a u l s, N e l l i j a.

P a u l s (pusguļus uz divana atlaidies).

N e l l i j a (izgreznojusies, uzfrizējusies, kājās smalkas ar augstiem papēžiem kurpes. Paula priekšā uz grīdsegas zemē notupusies mīlinājas gar viņu: brauc ar pirkstiem caur viņa matiem, glāsta viņa vaigus. . .). Paulušīņ mīlo, manu mīlo, mīlo Paulušīņ. . . mans! mans! Tik ilgi tevi neredzēju — veselu nedēļu, veselu mūžību! Vai tu arī pēc manis ilgojies?

P a u l s (neatbild, vienaldzīgi pievelk viņu sev tuvāk).

N e l l i j a. Mīli mani, mīli, mīli! apkamp mani! Ciešāk, karstāk, vēl ciešāk! (Spiež viņu sev cieši klāt, draud nospiest viņu savos apkampienos.) Manu mīlo — sirds rūķīt, manu mīlulīt, manu dārgumiņ. Skūpstī mani, mīli mani.

P a u l s (skūpsta). Tu esi nerātņa.

N e l l i j a (staiņās P a u l a priekšā). Ak, kas tā par laimi, kas tā par dzīvi! Nevienā sapnī to nevar izsapņot. Priekš tevis esmu gatava desmit ellēs degt viņpasaulē — par šo paradīzi, ko tu man dod. Ak, burvīgā mīlestības vara! Tāda spēka pārpilnība visos locekļos. . . Paulīt, Paulīt, vai tu to saproti? Ar savu pirmo vēlo mīlestību es tevi mīlu — tevi vienīgo. Cik pasaule jauka, cik laba, skaista! Tu mīlais, labais, tu cēlais, tu stiprais, tu varenaiss! (Ekstazē spiež viņu atkal savos apkampienos.)

Pauls. Tā, nu būs diezgan.

Nellijs. Nē, nē, nekad, nekad nebūs diezgan. Vēl vienu skūpstu, vēl vienu! Vēl vienu, tu saldais!

Pauls. Nu, nu, kārā bite! Apreibusi... (Klausās.) Vai Bella nenāk? man tā izlikās.

Nellijs. Nē, es redzēju, ka viņa iegāja muzikāliju veikalā un pēc tam viņai ir dziedāšanas stunda.

Pauls. Un nu diezgan. Parunāsimies tagad nopietni.

Nellijs. Es negribu nekā nopietna dzirdēt, es tikai gribu tevi mīlēt, mīlēt bez gala, bez mēra. Septiņas gaŗas dienas neesmu tevi redzējusi, septiņas mūŗības tavu balsi neesmu dzirdējusi, tavas lūpas neesmu skūpstījusi.

Pauls (ar varu nosēdina viņu sev līdzās). Es brīnos, Nellij, ka tu vari tik netraucēti laimīga justies!

Nellijs. Tā tu man katreiz! Kad tev pirmais skurbulis pāriet, tad tu sāc filozofēt un pilināt rūgtumu manā laimes kausā.

Pauls. Un tev skurbulis nekad nepāriet?

Nellijs. Nekad — es tevi mīlu arvien vienlīdzīgi, arvien bezgalīgi.

Pauls. Nellij, man taču ir sieva.

Nellijs. Un ja tev arī būtu simts sievas, man tas viena alga. Man viss, viss viena alga.

Pauls. Es to vairs ilgāk nevaru ciest. — Tos melus, tos mūŗīgos melus!

Nellijs. Bet tu zini, Bella ir tik vārģa, ka viņai to nedrīkst teikt.

Pauls. Jā, un tomēr tam ir jādara gals.

Nellijs. Kā — tu — domā?

Pauls. Mums — jāšķiŗas.

Nellijs (uzlec, iekļiedzas.) Ko — tu — saki?

Pauls. Tā tālāk vairs nevar iet. Es nevaru pānest šādu stāvokli; es nevaru Bellai acīs skatīties, viņa nekā nenojauš.

Nellijs (viegli). Tad iesim projām — bēgsim.

Pauls. Tu zini, es to nevaru, es tev to vienmēr esmu teicis.

Nellijs. Nu tad paliksim — man viss viena alga.

Pauls (sirdīgi). Bet es nevaru vairs Bellu māt, saproti tu to!

Nellijs (dobji). Tu mani vairs — nemīli?

Pauls (nedroši). Bet, Nellij, mēs nedrīkstam vairs turpināt šādu dzīvi — tas ir noziegums, tas ir nekrietni; es pats sev to nekad nepiedošu, ka tas tā noticis.

Nellijs. Tu toreiz teici, ka mani mīlot.

Pauls. Jā.

Nellijs. Mīlestība atvairo visu.

Pauls. Bet mums pasaulē ir vēl pienākumi.

Nellijs. Mums ir arī pienākumi pašiem pret sevi — tie ir tie lielākie.

Pauls. Es arī tā domāju toreiz, ka man tiesības uz katru laimi, jā, ka man pienākums būt laimīgam. Bet tagad, tagad es to sajūtu, ka tas nav taisnība.

Nellijs. Tu veco aizspriedumu vācele, kad es reiz iztīrīšu tavu pauri!

Pauls. Modernā individualiste! Tava etika, kuŗa atļauj cilvēkam viņa tikumiskā rīcībā vaļu dzīvnieciskajiem dzinekļiem — tāda etika nespēj cilvēku audzināt, pacelt. Tikai tāda, kas stāv pāri pār aklo dzinekļu dzīvi, var virzīt cilvēka garu uz priekšu, uz augšu. Tāds dzinekļu egoisms nav aizbildināms.

Nellijs. Es esmu līdz šim cieši strādājusi, neesmu klausījies ne uz kādiem dzinekļiem, ne dievišķiem, ne dzīvnieciskiem; esmu atteikusies no katra prieka. Tagad — es gribu baudīt arī laimi.

Pauls. Laime ir tikai piedevas pie mūsu dzīves darba, un mēs viņu panākam ceļā uz mūsu ideāla mērķi — godīgā darbā priekš citiem līdzcilvēkiem un vispārības.

Nellija. Līdzcilvēki, vispārība... tas jau skan jauki, bet — papriekš es pati arī gribu drusciņ dzīvot. Un tādēļ es gribu darīt to, kas man dod lielāko prieka mēru un mazāko nepatiku.

Pauls. Dzīves īstais saturs nav vis prieku maksimums; nav tas arī meklējams mainošos jūtu stāvokļos, bet — mūsu uzdevumu izpildīšanā. Tikai viens solis sānis var būt traģisks mūsu dvēseles līdzsvarā.

Nellija. Tu tikai visu šķiŗ rubrikās: pa labai—garīgie prieki, pa kreisai...

Pauls. Tas jādara, mūsu jūtas mainās zem intelekta iespaida, pie kam idejiski prieki ņem pārsvaru pār miesas vēlēšanām.

Nellija (ironiski). Man liekas, it kā es dzirdētu Bellu runājam... Ko līdz filozofija, dzīve negaida, viņa rit nerimstoši uz priekšu. Gadi iet un iet un atpakaļ neviens vairs nenāk... (Pauze.) Tu domā, man kāds prieks skatīties Bellas platajās acīs? Bet es to paciešu, jo citādi nevar. Ja tas tev par grūtu — nāc iesim projām — pasaule liela... Tu zini, Bella pēc tevis neilgojas, viņa ilgojas pēc sava Belvederes Apollona. Un mēs tad baudīsim netraucēti savu laimi.

Pauls. Nellij, tu zini, es nevaru atstāt viņu.

Nellija (rūgti). To tu man vienmēr saki...

Pauls (nepacietīgi). Es tev teicu, ka es piederu Bellai, ka es viņu mīlu, ka es viņu nekad neatstāšu. (Raugās bažīgi pulksteni, tad lemet kaminā pagali.)

Nellija. Bet tu toreiz kā ārprātā atskrēji pie manis un teici, ka mani arī mīlot; ka jūs abi esot nesakausējamas vielas, bet ka tu manī atrodot savu otro pusi?

Pauls. Jā, to es tev teicu, un vēl nezin ko es tev toreiz neteicu — ak, es biju tik nelaimīgs...

Nellija. Un tad tu manās rokās atradi laimi.

Pauls. Es — aizmirsos.

Nellija (glūnoši.) Vai tu aizmirsi arī tās ciešanas, tos pazemojumus, kuņus tu no Bellas panesi? — Bella ir tavs — vampirs!

Pauls. Nerunā tā par viņu. Viņa ir tā augstākā būtne, kāda jebkad manā tuvumā bijusi. (Raugās pa logu kā gaidīdams.)

Nellija. Un es?

Pauls (neatbild. Gar kaminu rīkodamies, beidzot.) Neaizskar — tu — viņu!

Nellija. Viņa tevis nemīl, to tu redzi pats katru dienu.

Pauls (strauji). Nav taisnība! Viņas mīlestība parādās ne tā, kā es to varbūt vēlētos. Un tā mana paša vaina, ka es neesmu pratis iegūt viņas lielāko mīlestību.

Nellija (aizgriežas mocīta. Klusums).

Pauls (raudzīdamies uguns kvēlē, kā vainīgs). Būsim stipri, Nellij, ko es varēju, to es tev devu, vairāk es tev nekad nesolīju.

Nellija (atgriežas, aiz viņa stāvēdama). Un es — es zagu Bellai aiz muguras vienuniecīgu daļiņu no tevis un — biju tik laimīga. Es neprasīju pēc likuma un tiesībām.

Pauls. Tev nav sev ko pārmet.

Nellija. Nē.

Pauls. Bet es tā turpmāk nevaru dzīvot. — Tu vai viņa, viena no divām.

Nellija. Tad nāc, iesim projām!

Pauls. Lai viņa izšķir.

Nellija. Tu gribi runāt . . .

Pauls. Jā.

Nellija. Tu gribi prasīt viņai brīvību? Tu būtu laikam laimīgs, ja viņa tev to nedotu?

Pauls. Nemoki mani!

Nellija (ātri). Es runāšu ar Bellu!

Pauls. Manis pēc runā tu. Saki viņai visu, it visu.

Nellija (strauji). Es nedošu tevi Bellai, nedošu, nē, nē! Manu mīlulīt, manu dārgumiņ! Mana dzīvība! (Pieķeras viņam klāt pēdējā izmisumā.)

(Soļi dzirdami.)

Pauls (izraujas strauji). Viņa nāk!

Nellija. Lai nāk, lai redz visu uzreiz!

Pauls (stingri). Nē, Nellij, no Dieva puses — saudzē viņu!

2. skats.

Pauls, Nellija, Bella.

Bella (pabāž galvu pa vidus durvīm, tad ienāk; melnā samta ziemas mētelī; tādā pat cepurē un uzroci rokā. Ir bālāka, vājāka. Kad noģērbjas — melnā gludā cieši piegulošā ģērbā). Ā, labdien, Nellij! Es nupat biju pie tevis, tevi meklēju. Kur tu pazudi tik ilgi? Eksameni nu beigšies, nāc nu labi bieži atkal. Nu, esi sveicināta, jaunā dakteriene! (Apkampj Nelliju un skūpstā viņu.)

Pauls (aizgriežas no šī skata).

Bella. Sveiks, Paul, arī tu! (Sniedz viņam abas rokas.) Palīdz man, lūdzu noģērbties.

Pauls (pieskrien, noskūpstā Bellai abas rokas. Nellija saņem uzroci un nošu somu).

Bella (noskūpstā Paula galvu. Runā lēni, gurdī). Es esmu tā nogurusi, tā nosalusi . . . Tik auksts šodien. (Atsēstas uz divana, kur Pauls ar Nelliju iepriekš mīlinājies.) Nāc, Pollo, sasildi manas rokas.

Pauls (pieskrien, pūš uz abām rokām, skūpstā tās ceļos nometies).

Bella. Apsedz manas kājas . . .

Pauls (steidzīgi paņem lielo lakatu, nomauc Bellai dzīlās galošas, tad ietin kājas).

Bella. Es tā noskrējos: biju vēl pilsētā, tad uz stundu.

Pauls. Kāpēc tu nebrauci?

Bella. Tad salst vēl vairāk. Gribēju arī pie tēva aiziet, bet nepaspēju vairs. Tas arī tik ilgi nerādās, ka nav kas noticis? (Klusums.) Kāpēc tu, Paul, tāds garlaicīgs, it kā noskumis?

Pauls. Es — arī esmu noguris.

Bella (uz Nelliju, kuŗa stāv viņai aiz muguras). Kur tu paliec, Nellij? Kāpēc tu Paulu neuzjautrināji, tu citkārt to tik labi prati.

Nellija. Mēs — sastrīdējāmieš.

Bella. Ejat nu? Tad jau nu mums būs jāmaina lomas — man būs jāpaliek par jūsu samierinātāju, kā tu arvien bijī musu sargeņģelis.

Nellija (smej asi).

Pauls (nervozī kodelē lūpu un nemierīgi seko Nellijai ar acīm).

Bella (klepo). Padod man mutē lakatiņu!

Pauls. Kur viņš ir?

Bella. Uzrocī vai mēteļa kabatā.

Nellija (pasniedz uzrocī).

Bella (izņem lakatiņu). Paldies. (Klepo.)

Pauls (lielās rūpēs, padod Bellai ūdeni). Nu redzi... Kas tā nu par skraidīšanu tādā saltumā.

Bella. Te mājā jau arī nav diezin cik silti — šoziem... Lūdzu pieliec kaminā kādu pagali!

Nellija (čakli to izdara, pūš oglēs).

Pauls (rīkojas gar Bellas kājām, tās tīdams).

Bella. Tā, nu paliek pamazām siltāk. Piebīdi, lūdzu, mani tuvāk pie uguns.

(Pauls un Nellija bīda dīvanu pie kamina.)

Bella. Paul, cik tev karstas rokas, cik karsta dvaša. (Rauga pieri.) Arī piere karsta... Tu viss dedzi?...

Pauls. Tas tikai tev tā izliekas, tev aukstas rociņas. Dod, es vēl papūtīšu.

Bella. Nu man pavisam labi. Nellij, nāc sildi tu man vienu roku, Pauls otru.

Nellija. Man pašai salst.

Bella. Parādi tavas rokas.

Nellija (vilcinādamās sniedz):

Bella. Jā, pavisam aukstas.

Nellija (novēršas uz kamina pusi).

(Mocošs klusums.)

Bella. Nezin, kas tam Brūnam noticis, ja vairs ne acu nerāda. Nemaz neesam vēl to jauno operu iestudējuši.

Pauls. Viņš ļoti ar darbiem apkrauts. Tagad ar to auksto laiku visādas epidemijas plosās.

Bella. Jā. Es aizrakstīju divas reizes, pēdīgi atbildēja, ka to pašu epidemiju dēļ nenākot; baidoties ievazāt arī mūsu mājā . . . Es gan no infekcijas nebaidos, es esmu imuna pret visām lipīgām sērgām.

Nellija. Nesaki vis, to nevar zināt.

Bella. Cilvēkam vajag tikai drošam būt, ne no kā nebīties — tad ļaunums nelīp. (Klepo.)

Nellija. Tu esi pādroša. (Nozīmīgi.) Ir paruna: sargā sevi pats, tad arī Dievs tevi sargās... Lūk, nupat tu salsti — kas zin, vai tev jau nav kāda sērga kaulos . . .

Bella (nojautā). Tu domā? Jā, tik savādi ir: it kā silti, un tomēr nav silti; it kā salti un arī nav salti . . .

Pauls (norūpējies sedz un tin Bellu).

Bella. Nu, vai nu jūs ar Brūnu precēsaties drīz? Nu eksameni nolikti.

Nellija (mierīgi). Laikam jau gan tā iznāks.

Pauls (uzskata Nelliju izbrīnījies, top arvien nemierīgāks).

Nellija. Jūs laikam nemaz nezināt? Brūns šodien aizbrauca.

Bella. Kā? Un pie mums nenāca ne atvadīties! Cik savādi! . . . Un tu brauksi viņam pakaļ? Nu tas tak ir prātīgi no jums, ko jūs tik ilgi kairinājaties. Nāc, lai es tev noglaudu tavu cieto paurīti.

Nellija (drebošu balsi). Labāk sit mani.

Bella (uzskata viņu nesapratā). Kas tev šodien atkal noticis? — Ja es nezinātu, ka tu jau esi medicīnas dakteriene, tad varētu domāt, ka tev atkal kādā eksamenā misējies. (Pauze.)

Nellija. Bella, man ar tevi jārunā.

Bella. Tad jau gan Pauls, kā vīrietis, būs lieks?

Nellija. Man no Paula nav noslēpumu.

Bella. Nē, labāk atstāj mūs vienas. Uz redzēšanos! (Sniedz viņam nopietni roku.)

Pauls (saķer viņas roku un ilgi to skūpst, ceļos nometies. Tad ar lūdzošu skatu uz Nelliju, iziet smagiem soļiem. Durvis dobji aiz viņa aizveras . . . Klusums).

3. skats.

Bella, Nellija.

Bella (atbīda nost segu no kājām, pieceļas sēdus uz divana un nopietni vēro Nelliju).

Nellija (nervozi, drebošām rokām darbojas gar krēsla atzveltni, stīvi skatīdamās kamina kvēlošās oglēs. Abas klusē kādu brīdi).

Nellija. Bella!

Bella. Jā, Nellij! (Atkal klusums.)

Nellija. Tu — mīli Paulu?

Bella (pusjokodama). Es — domāju gan.

Nellija. Atbilde man nopietni, es tevi lūdzu.

Bella. Nu labi. Jā, es mīlu viņu.

Nellija. Vai tu viņam varētu nest kādu upuri?

Bella. Ojā!

Nellijs. Vai tu viņam varētu upurēt visu, neskatoties ne uz kādiem aizspriedumiem?

Bella (apdomājas). Visu — nē.

Nellijs. Vai tu varētu visu priekš viņa darīt?

Bella (pieceļas, nopietni nostājas preti Nellijsai). Tas grūti atbildēt ar jā vai nē; tur būtu jāapsver katrs atsevišķs gadījums; par piemēru, zagt, melot, krāpt — to es nevarētu.

Nellijs. Labi, labi, es tevi saprotu. Tālāk, vai tu varētu viņam upurēt sevi?

Bella (smej). Nu, tu taču neprasīsi, lai es lecu ūdenī, kas viņam no tam tiktu?

Nellijs. Lūdzu, atbildi, vai tu varētu viņam upurēt — savu mīlestību?

Bella (paliek ļoti nopietna). Ja viņš mani vairs nemīlētu, tad viņš ir brīvs, viena alga, vai es viņu mīlu vai nē, no kādas uzupurēšanās no manas puses te nevarētu vairs būt ne runa.

Nellijs. Un ja viņš būtu maldījies un pēc kāda laika nāktu atpakaļ un tev ko sacītu?

Bella. Tad mēs atkal mīlētu viens otru.

Nellijs. Un tu piedotu viņam maldīšanos, ja viņš būtu mīlējis citu?

Bella. Tad jau viņš nebūtu mīlējis to citu, ja nāktu atpakaļ. Bet tu nu sāc pavisam aplamus jautājumus likt. Nu būs diezgan. Tu par daudz nopietni ņem savu precēšanās lietu.

Nellijs. Atbildi, es tevi lūdzu, vai tu piedotu viņam, ja viņš būtu piederējis citai?

Bella. Saprotams, maldīties var katrs, un tālab viņš nav tūdaļ jāpazudina . . .

Nellijs (ironiski). Bet maldījusies avs ir jāpieglauda un jāapmīlo jo sirsnīgāk?

Bella. Jā gan, jo katra maldīšanās ir ar bēdām un sirdssāpēm savienota, ar baiļu pilnu izmisumu. Un — cilvēks arvien paliek pie tā, kas tas labākais.

Nellija. Ja tu mīli Paulu, kāpēc tad tu viņu nesaproti? Kāpēc tu necieni viņa darbu? Kāpēc tu necenties to saprast? Kāpēc tu netuvojies viņa dvēselei? Kāpēc tu viņu atstumj no savējās? Kāpēc tu topi viņam arvien svešāka, arvien tālāka? Jā, kāpēc tu viņu mīli? jums tik maz kopēja, kāpēc, kāpēc?

Bella. Kāpēc es viņu mīlu? to nezinu. Prasi — tu saulei, kāpēc tā spīd... Prasi tu putnam, kāpēc viņš dzied?... Prasi tu strautam, kāpēc tas tek? (Nepacietīga tapdama; ar vieglu ironiju smaida.) Ko tu mani tā tirdi? Gandrīz liekas, ka tu viņu vairāk mīlētu?

Nellija (stingri). Jā, — es viņu mīlu. (Klusums.)

Bella (nobāl, saķer kā krampjos krēsla atzveltni).

Bella (dobji). Nabaga Nellij!... Jā, kāpēc?... Nellija, man tevis žēl... Mīļā, nabaga Nellija! (Grib viņai tuvoties.)

Nellija (atkāpdamās soli atpakaļ, sirdīgi). Nenožēlo mani, drīzāk es tevi varētu nožēlot.

Bella (nesaprazdama, brīnīdamās uzlūko Nelliju). Kas tev no manis ko nožēlot?

Nellija (lēnāk, lūdzoši). Bella, atdod man viņu — tu viņu nemīli.

Bella (ar jūsmu). Es viņu mīlu un viņā savu jaunības ideālu — Belvederes Apollonu, kas skaistāks par visu...

Nellija. Bet es — mīlu viņu pašu.

Bella. Bet viņš, Pauls, mīl mani vienīgo.

Nellija (iekliežas griezīgi). Viņš nemīl tevi — vienīgo — ej projām, atstāj viņu!

Bella (saraujas). Ko tu saki? Kā tu drīksti viņu apmelot? (Lēnāk.) Nellij, neesi jel bērns! Pauls — mans vīrs, apdomā vien — jau pieci gadi.

Nellija. Jūs neesat laulāti.

Bella. Vai tas nav viena alga?

Nellija (drūmi). Jā, tas viena alga. (Nokaļ galvu.) Mums jāšķīšas, Bella, es — nevaru tev acīs skatīties.

Bella. Miļā! Tu esi mans vienīgākais draugs... es zinu, tu esi cēla, es protu cienīt tavu atzišanos... Jā, tev jāiet prom, citādi nevar — es viņu nedošu nevienai, nevienai, arī tev nē. Un tu? tu taču viņu man neņemsi aiz muguras slepeni? Tu to nedarīsi!

Nellija (saplok krēslā. Paslēpj galvu rokās, šņukst).

Bella. Miļā, miļā, kamdēļ tam tā vajadzēja notikt!.. Es viņu mīlu, viņu vienīgo, savu Pollo... (Klusu, sapņaini.) Apollonu no Belvederes... (Pauze.) Vai viņš zina, ka tu viņu mīli?

Nellija (klusums). Jā.

Bella. Tu! Nellij — aizmirsti viņu! — Tev jāaizmirst, kamēr — vēl nav par vēlu.

Nellija (uzlec augšā). Nē, nē, nē! par vēlu! (Grib izskriet ārā. Bella viņu attur.)

Bella (it kā lūdzoši). Nellij, es nevaru viņu tev dot (straujāki), es viņu mīlu... viņš ir — un paliks vienīgi mans.

Nellija (izsamisusi). Tu maldies!

Bella. Ko!?

Nellija (k dzied). Mans, mans! Tikpat tavs, kā mans... Tagad — vairāk mans, kā tavs... es nevaru vairs klusēt!

Bella (mēma, izbailēs atgaiņājas).

Nellija (seko viņai ekstazē)... es nevaru, nevaru. Dzirdi visu, Bella! Atplēti savas skaidrās acis, cik platas vari! Es, tava vienīgā draudzene, tavā mājā, aiz tavas muguras — tev nozagu tavu vīru. Es viņu tik āprātīgi mīlēju... Nav grēka, kuŗu es nebūtu priekš viņa darījusi... (Klusāki.) Tu! Tu viņu nemīli... atstāj viņu man! (Nokrīt lūgdamās, rokas izstiepdama, Bellas priekšā ceļos.) Es tevi lūdzu, atdod viņu man! (Raud zemē nokritusi.)

Bella (atkāpjas grīlodamās — izstreipulo no istabas).

Nellija (paliek zemē šņukstēdama guļot).

4. skats.

Nellijs.

Nellijs (apjukusi uzceļas, skatās visapkārt, — apmierinājas, pie sevis atkārtodama Bellas vārdus). — — — ja viņš mani vairs nemīlētu, tad viņš ir brīvs!.. (Priecīgi.) Tā tad mans!.. Bet ja viņš būtu maldījies un nāktu atpakaļ, tad — viņš to otro nebūtu mīlējis, un mēs abi mīlētu atkal viens otru. . . Hahaha! — netraucētā svētlaimībā! — Un es?.. Cilpu kaklā! Hahaha! — Nē! priekš tam es daudz par labu un dzīve ir daudz par skaistu! Izkrīt vienā eksamenā — liec otru! Hahaha! Neviena vien ceļš ved uz Romu... (Grib iet. Pie durvīm klauvē. Nellijs skrien pa durvīm ārā. Durvīs sadurās krūtīs ar Krauklēniem, kuri viņai ko prasa, bet viņa neatbild un aizdrāžas gažām, tos skarbi grūstīdama ar elkoņiem un ar pūlēm izspraukdamās abiem cauri.)

5. skats.

Krauklēns, Krauklēna kundze.

Krauklēns (brauka sagrūstītos sānus). Va tu valls, kas par valla pederi! Tod mani sabukņija, koa voj gors it pa muti ūro. Voi, voi!

Krauklēna kdze (ari braucīdamās). Groud tu tavu groušanu! Voi, voi!

Krauklēns. Voi, voi, voi!

Krauklēna kdze (dusmīgi). Kū nu toa vai-manaj, koa pots nalobijs, — voi, voi!

Krauklēns. Kū tu toa ākstis, koa žņarba! Voi, voi! nōc lobak pabrauki mon vādaru, citōdi mon gols klōti.

Krauklēna kdze. Es jou gon šam īšu vādaru braucit, savus nogus tavūs taukūs lauzit. Berzej vin gar dura stenderi.

Krauklēns (iet un berzējas gar klavierēm, lādās pa maleniski). Lai tu rosputetu koa sānala, lai tu izčibatu.

Krauklēna kdze. Ujā, trokijs, ujā! Kū nu berzejis koa zemes urkuls. Nu jou apgōzs tū lier-kasti, bous viel josamoksaj!

K r a u k l ē n s (atlec no klavierēm). Voi tu žielīgū tātiņ! — vusas žņaugas vādarā nū bailem pōrgōja.

K r a u k l ē n a k d z e. Kas tis beij par maititi, voj teij smolka Dzintara sīva, teij tok na?

K r a u k l ē n s. Lai beij kas boudama, bet valla maitits beij.

K r a u k l ē n a k d z e. Nu apsiestis, kū nu stāipis, koa slīka.

K r a u k l ē n s. Un kū tu gaidi?

K r a u k l ē n a k d z e. Es š'te pī tos krōsns ap-sildišu sovas kājas (ceļ kājās pie kamīna).

K r a u k l ē n s. Tik nasadadzini tū brunču, un koa kōda dzirkstele nailac i k š ā.

K r a u k l ē n a k d z e. Koa tev reiklē nailoc kōda, tū pīraugi vīn!

K r a u k l ē n s. Nu nadusmajis, meiļoa dzaguzit. Runoasam lobak nū lītas. Cik tod ilgi mes toa pīsiedsam, neivins narōdas.

K r a u k l ē n a k d z e. Kur tad nu mousim jostaidzas? Nōc tu ar, apsildi savas leikos kōjas.

K r a u k l ē n s. Kaut tu nūrejusi boutū savu leikū mieli!

K r a u k l ē n a k d z e. Ekur veirs, koa lomajas, koa ormans uz Daugavas tierga, un viel svešōs mōjōs ienōcs!

K r a u k l ē n s. Turi nu muti! (Skatās uz skulpturām.) Katriņ, naz kurijs nu muns pīmineklis?

K r a u k l ē n a k d z e (ari skatīdamās). Te jou nei-vīna tōda purna naredz, koa tavejs.

K r a u k l ē n s. Runoj nu drusku smolkak, koa kōds nanūklausas, dūmoas koa ižavici — strougu pūli ikšā ībrukuši, na smolki kungi.

K r a u k l ē n a k d z e. Nu paklīdz tok kōdu, lai nōk saņemt gaškus.

Krauklēns. Voj tev prōts ar! Voj t'toa var
bļautitis, koa idumāj smolkās mōjās. (Ierauga zvanu.)
Louk, tur jou bous tis elektriķis — jopozvona. (Zvana.)
(Nāk Berta.)

6. skats.

Krauklēni, Berta.

Berta. Ko kungi vēlas?

Krauklēns. Kā nu vielas — pate zini kū
vielas — Dzintara kungu.

Berta. Dzintara kungs pašlaik nav mājā.

Krauklēns. Bet viņam tok runas stundas sōkas.

Berta. Viņš katru acumirkli var pārnākt, lūdzu
paciešaties.

Krauklēna k d z e. Mes jau cītamies, cītamies
kōdu pusstundu.

Krauklēns. Nabeij i pīci minuti.

Berta. Lūdzu palasat tur tos žurnalus.

Krauklēns. Gon mes paši zinosam, kū mes
darisam, kōdus žurnalus mes lasisam — raun tevi
valls! (Šķirsta žurnalus.)

Berta (sprauslodama iziet).

(Ienāk M ā k o n s.)

7. skats.

Krauklēni, M ā k o n s.

M ā k o n s (cilindrā un melnā svārkā). Labdien!

Krauklēns

Krauklēna k d z e } Labdīn, labdīn!

M ā k o n s (staigā apkārt nepacietīgi, piekļauvē pa kreisi
pie Paula darbnīcas durvīm).

Krauklēns. Dzintara kungs viel nav mōjā.

M ā k o n s. Tā? (Ziņkārīgi uzlūko K r a u k l ē n u s.)

Krauklēns. Nu koa toa.

M ā k o n s (staigā atkal apkārt). Hm!

K r a u k l ē n s. Hm!

K r a u k l ē n a k d z e (sildīdamās, pie sevis). Skraida apkārt koa sirsins drīgeņu piiēds.

M ā k o n s. Ko jūs domājat, cienījamā kundze?

K r a u k l ē n a k d z e. Es neijko nadūmajū, es tik dūmajū, koa jous lobak varet apsiestis.

K r a u k l ē n s. Tod parunosam oiz gora laika.

M ā k o n s (apsēstas). Jūs ari gaidat tēlnieka k-gu?

K r a u k l ē n s. Nu, kū ta nu citu, tok na kundzi, jou toa tū boabišu daudz pasaulē.

M ā k o n s (smej). Es nedomāju vis.

K r a u k l ē n a k d z e (uz K r a u k l ē n u). Koa tu nadabuj raiz! — Cīnigs kungs, voj jousim ar nav kōjas apsoluš's?

M ā k o n s. Nē, cien. kundze, es — braukšus.

K r a u k l ē n s. Voj t'nu mes skrīšus. Voj t'jous mousu karītes pī līlam durim naredzejt? un tū rasnu krīvu kučeri?

K r a u k l ē n a k d z e. Tikpat rasnu, koa muns vacijs.

K r a u k l ē n s. Koa pus munas Katriņas.

M ā k o n s. Es neievēroju gan.

K r a u k l ē n s. Tod paskotētis pa lūgu.

M ā k o n s (smaidīdams skatās). Jā, tur jau redz gan; karīti, to resno krievu kučieri. Kā tā jūs ziemas laikā ar karīti, labāk jau ar trijjūgu kamanām?

K r a u k l ē n s (lepni). Mes jou gribam vest mōjā munu pīminekli. Tod jou mes dūmajam, koa lobak ir, koa toulit naredz vusa pasaule; toulit izklīgs pa vusom avizem — Krauklenam pīmineklis, Krauklenam pīmineklis!

K r a u k l ē n a k d z e. Lai klīdz vin, voj ta kōda kauna līta?

M ā k o n s. Ak tad jūs esat lielrūpnieks Krauklēna kungs?

Krauklēns. Mon ir tis gūds! Un teij muna sīva Katriņa.

Mākons (paklanās).

Krauklēna kdze (nokaunējusies). Kas nu šoa sīvu napazeistut!

Mākons. Mans vārds Mākons.

Krauklēns (smej, jokodams). Voj nagaisa mōkuns?

Mākons (paklanās). Kā jums tīk.

Krauklēns (sniedz Mākonim roku). Voj jous ar pīminekļa darišanoas?

Mākons. Jā.

Krauklēns. Voj t'jou apstellejet?

Mākons. Tā puslīdz,

Krauklēna kdze (klusu). Cik tod nū jousim nūpliesa?

Mākons. Trīsdesmit tūkstošus.

Krauklēna kdze. To tod ir reikles rāvejs!

Mākons. Liels mākslinieks — liela cena. Cik jūs maksājat?

Krauklēns
Krauklēna kdze } (reizē). Mes pīcpadsmī
tūkstušu.
Mes divdesmī
pīci tūkstuši.

Mākons (smaida). Tā tad kopā četrdesmit tūkstošu?

Krauklēns
Krauklēna kdze } (nokaunējušies klusē).

Krauklēns (uz skulpturām rādīdams). Voj jous, Mōkuņa kungs, nāzinet, kas š'ti par tālim?

Krauklēna kdze. Voj tij vusi kōdi pīminekļi?

Mākons. Kā tad.

Krauklēns. Kas teij par dumu mūdi — plikim gōrnīm.

M ā k o n s. Tā jau tā jaunākā mode mākslā, vai tad jūs vēl nezināt? Kuŗš tad tagad vairs krūŗu tēlus pasūta un vēl apģērbā! — Cilvēka formas skaistumam vajag būt redzamam — par to taču ir pieminekļis.

K r a u k l ē n s (uz Krauklēna kundzi). Voj tu saprūti?

K r a u k l ē n a k d z e. Kas tur kū nasaprast, Mōkuņa kungam taisniba.

K r a u k l ē n s. Sasūdita bouŗana! Kōlab tod Dzintara kungs man nataica — un es ar pliks sevi liktu izkolt.

K r a u k l ē n a k d z e. Viņŗ jou gon laikom tev taica, bet tu taici, koa tu gribut ar vusim zōbakīm.

K r a u k l ē n s. Tu jou beji teij toiceja, sok — kod par desmit toukŗuŗim vīna olga voj leidz pusei, voj vasolu, tod es taicu — lobak tod ar vusim zōbakim.

M ā k o n s. Nu tāpēc tad ari tēlnieka kungs būs tā ŗapratis, ka ar visu apģērbu.

K r a u k l ē n s. Sasūdita bouŗana! Toa louk īt, kod klausa maitiskam. Lobak, Katriņ, boutu mōjā tupej'se un ūlas diej'se, nakoa vusur leidz vozaijses.

M ā k o n s (smiedamies). Nu nekas, Krauklēna kungs, vēl jau var pasūtīt otru, modernu tēlu.

K r a u k l ē n s. Neijkoa! Muna sīva Katriņa ar gribeja, lai nū viņas koŗut vīnu pīminekli, mousim jou bārnu nav, kas tod mousus citodi lai pīmin! Todi kaleja kungs apsaskaitōs un taica, koa na par kōdu moksu vairs nakalŗut tōdus mierkaŗus.

K r a u k l ē n a k d z e. Tu jou tis mierkaŗis eŗut.

K r a u k l ē n s. Vīna olga — neikōdu.

M ā k o n s. Tad jau gan nekā nevarēs darīt.

K r a u k l ē n s. Nu ka navares. Koa beij, kod tam pīminekŗam tūs zōbakus nūrautu nūŗt?

M ā k o n s (smej). To jau gan varētu pamēģināt.

K r a u k l ē n a k d z e. To to boutu lils skaiŗtums! Vusus varŗocus tod varetu saskaitīt!

M ā k o n s (iesmejas skaļi).

K r a u k l ē n s (apvainots). Ekur gudra voluda!

M ā k o n s (smej locīdamies).

K r a u k l ē n s (nokaunējies, uz Milosas Veneru un muzām rādīdams). Kas toas tōdas, voj kōdas dancutajos nu vareite tejatera?

M ā k o n s. Tā ir Milosas Venera un tās ir muzas.

K r a u k l ē n a k d z e (uz Apollonu rādīdama). Un šis plikijs loču deiditajs ar kūku rūkā?

M ā k o n s (smej bez mitēšanās). Tas ir Belvederes Apollons.

(Ienāk Pauls.)

8. skats.

K r a u k l ē n i, M ā k o n s, P a u l s.

P a u l s (redzēdams kompaniju, smaidīdams sasveicinājas ar visiem).

K r a u k l ē n s. Mes, mākslinika kungs, atbraucam pakaļ mousu pīminekļam.

P a u l s. Es jums viņu šinīs dienās nosūtīšu. Lūdzu, nākat manā darbnīcā, tēls ir gatavs.

M ā k o n s. Vai Bella mājā?

P a u l s (pamāj ar galvu uz Bellas durvīm un pats ar Krauklēniem pazūd savā darbnīcā).

9. skats.

M ā k o n s, B e l l a.

M ā k o n s (grib iet Bellas istabā, Bella nāk pretī). Labdien, meit, nāku tevi apraudzīt.

B e l l a (loti nopietna). Ilgi neesi bijis, nav vaļas?

M ā k o n s. Jā, Bella, es tev atkal atnesu tavas pusgada rentes.

B e l l a. Paldies. Labi, ka atnāci, es pašlaik gribeju iet pie tevis. Vai es tagad varbūt varētu dabūt visu savu mantojumu?

M ā k o n s. Katrā laikā. Tā tad nu reiz esat nākuši pie prāta. Tas labi, lai tad Pauls pārvalda pats arī faktiski tavu mantu; man pašam diezgan darba savā praksē un visādās biedrībās un bankās.

Bella. Nē, tēv, es gribu braukt uz Romu.

M ā k o n s. Tik piepeši? Man Pauls par to nekā nav stāstījis.

Bella. Es braukšu viena.

M ā k o n s. Ko, jūs nelaulāsaties?

Bella. Ak, nerunā arvien par to!

M ā k o n s (nemierīgi). Ko tu darīsi Romā?

Bella. Es nezinu... es — turpināšu savas muzikas un dziedāšanas studijas.

M ā k o n s. Un Pauls?

Bella. Paliks tepat — — —. (Klepo.)

M ā k o n s. Bella, bērns, tu atkal sapņo.

Bella. Nē, tēv, tā ir mana nopietnība.

M ā k o n s. Un viņš nobeigsies bez tevis.

Bella. Nenobeigsies.

M ā k o n s (skatās pētoši). Viņš tevi — vairs nemīl?

Bella (trīcošu balsi). Es — nezinu.

M ā k o n s (mierinādams). Belliņa, mīlulīt, tu maldies. Bērns mīlais, mana meitiņ! (Glauda viņu un milna.)

Bella (pieglauzdamās tēvam). Tēv, es esmu nogurusi (klepo)... nosalusi... Šķiet tik auksts ap mani... ziema, sniegs, ledus... es ilgojos pēc dienvidu saules, pēc gaismas, pēc dzidrām debesīm... pēc skaidra, dzidra gaisa... pēc Romas; jā — pēc mātes kapa... (Slauka asaras.)

M ā k o n s. Jā, tu esi palikusi vājāka, bālāka. Brūns arvien teica, ka tev vajadzētu uz dienvidiem braukt pa ziemu, bet tu pati negribēji.

Bella. Pauls negribēja.

(Dzirdams, ka Pauls Krauklēnus izvada pa koridoru.)

M ā k o n s. Ēj, bērns, man jārunā ar Paulu, jānokārto praktiskie jautājumi.

B e l l a. Uz redzēšanos, tēv! Tu uzgaidi mani, es iešu tev līdz. (Ātri ieiet savā istabā.)

10. s k a t s.

M ā k o n s, P a u l s.

P a u l s (ienāk nemierīgs pa vidus durvīm).

M ā k o n s. Vai tu zini ar, ka tava sieva taisās aizbraukt?

P a u l s (satrūcies). Kuŗa? — uz kurieni?

M ā k o n s (dusmās). Kā, kuŗa? Vai tad tev vairāk sievu?

P a u l s (izbailēs). Uz kurieni Bella grib braukt? Kādēļ?

M ā k o n s. Tu esi vīrs, tev to bij labāk zināt.

P a u l s (grib skriet pie Bellas).

M ā k o n s (aiztur viņu). Pag, pag, kur nu skriesi. Parunāsimies prātīgi. Vai kas jūsu starpā noticis?

P a u l s (stostīdamies). Es — nekā nezinu.

M ā k o n s (ierauga uz galda Nellijas grāmatu). Bet varbūt viņa ko zina?

P a u l s (klusē, sāpīgi sarauktu pieri).

M ā k o n s. Viņa grib braukt uz Romu, turpināt tur savas dziedāšanas un muzikas studijas.

P a u l s (klusē tāpat).

M ā k o n s. Viņa nejutoties te labi... (Pētoši.) Tik salti esot te tapis apkārt...

P a u l s. Man tūdaļ jārunā ar viņu!

M ā k o n s (stingri). Mierā, mierā! Dakters Brūns pastāvēja, ka viņai pa ziemu vajag uz dienvidiem.

P a u l s (ātri). Viņa pati negribēja.

M ā k o n s. Nē, tu negribēji. Tev nekad nebija vaļas un viņa... viņa nevarēja tevi atstāt.

P a u l s (izsamisis). Es braukšu viņai līdz, tūlīt līdz pasaules malai... uz savām rokām es viņu auklēšu, ar savu dvašu es viņu sildīšu. Bella! Bella!

M ā k o n s. Bet nu viņa varbūt tevis vairs negrib...

P a u l s (saķer galvu). Tēv, apžēlojies!

(Nāk Bella — mētelī un cepurē.)

11. s k a t s.

P a u l s, M ā k o n s, B e l l a.

B e l l a (sveši). Tu mani sauci?

P a u l s (strauji). Bella! mana mīlotā!

M ā k o n s. Es braukšu uz banku, nokārtot tavas darīšanas. (Iziet.)

B e l l a (sauc iepaka). Tēv, pagaidi, es tev iešu līdz.

P a u l s (izmisis). Nē, nē, tu neiesi!

(Abi klusēdami uzskata viens otru.)

12. s k a t s.

P a u l s, B e l l a.

P a u l s (dobji). Tu brauksi projām?

B e l l a. Jā.

P a u l s (apjucis). Tu — jūties slikti?

B e l l a. Man salst.

P a u l s (lūdzoši). Bella, es braukšu tev līdz.

B e l l a. Es braukšu viena.

P a u l s. Tu esi vārga.

B e l l a (uztraukta klusē).

(Pauze.)

P a u l s (strauji Bellai tuvodamies). Es — tevi nelaidīšu.

B e l l a (nervozi). Hahaha!

P a u l s. Nē, nē, es nelaidīšu tevi projām, vienu...

Bella (ar piespiestu mieru). To tu nevari, — mēs neesam salaulāti. Mūsu saites — irušas. (Pauze.)

Pauls (klusī, sāpīgi). Bella, vai tu mani vairs nemaz — neieredzi?

Bella. Es — tevi nemīlu. (Viņai nokrīt zemē cimdi.)

(Bella iziet pa vidus durvīm.)

13. s k a t s.

Pauls, tad Nellija.

Pauls (sabrūk uz divana izmisumā).

Nellija (klusī ienāk pa darbnīcas durvīm, pelēkās ceļa drēbēs). Paul!

Pauls (neatbild).

Nellija (aizskar Paula plecu). Mīļo Paul! Dzirdi taču, es — nācu atvadīties.

Pauls (paceļ galvu). Tu arī?

Nellija. Es redzu, ka man veltīgi cīnīties. Tu mīli viņu. Bellai tevi atņemt es nevaru un veltīgā cīņā bojā iet es negribu . . . Un nu, atvadīsimies pa draugam. Mums taču nav nekā ko vienam otram pārnest?

Pauls. Nē, Nellij. Ja kādam var ko pārnest, tad tikai es pats sev. Ne par ko es visā savā mūžā neesmu tā kaunējies un tā cietis, kā par šo soli, neko es neesmu tā nožēlojis . . .

Nellija. Nenožēlo, Paul, tas bij — tāds saulains dzīvības prieks . . . Visu mūžu es dzīvošu no šīm atmiņām. Nekad es vairs nevaru tapt gluži nelaimīga — man arvien vēl atliks šīs atmiņas, kuŗas man neviens nevar ņemt. (Pauze.)

Pauls. Ko tu tagad darīsi?

Nellija. Es strādāšu, ārstēšu cilvēku miesīgās ciešanas. Darbs dziedēs manas dvēseles sāpes.

Pauls. Piedod man, Nellij!

Nellija. Man tev nav ko piedot — Tu man tik bezgala daudz laimes devi. Paul, ar dievu! (Raudādama apkampj Paulu. Abi stāv ilgi apkampušies.)

(Durvīs parādās Bella, raugās pēc saviem cimdiem.)

Bella (klusī iekliegdamās, iegriļojas — nokrīt zemē ģībonī).
(Pauls ar Nelliju atraujas.)

Priekšgars.

Ceturtais cēliens.

Pavasaris. Romā. Grieķu villa ar kolonadēm. Liēvenis. Platas kāpenes ved uz leju dārzā uz ciprešu aleju. Palmas. Fontans vizuļo dienvidu vakara rietā. Tālumā tukšā Kampanja. Pie horizonta perspektīvā mirdz Romas ugunis. Mēbeles visnepieciešamākās. Guļamais krēsls uz lielās grīdsegas. Līdzās soliņš un zems galdiņš, uz kuŗa vāze ar baltām rozēm, vēdeklis, zāļu pudelīte u. taml. Pie kreisās sienas mazs rakstāmgalds ar rakstāmām lietām, netālu — iesākts marmora tēls darbā. Durvis pa kreisi.

1. s k a t s.

Bella, Pauls.

(Bella un Pauls abi nāk pa aleju runādami; lēnām tuvojas ieejas kāpenēm. Bella vēl pa ceļam noplūc pilnu sauju narcīsu.)

Bella (baltā gaŗā, platā rīta svārkā; melnie mati viegli sapīti vienā pīnē karājas pār muguru. Runā lēni, apstādamās).
Tā... Mana pēdējā gaita...

Pauls (sāpīgi). Bella, tā nerunā!

Bella. Es jūtu... Manas baltās puķes visas vēlreiz apglāstīju, pie dzidrā ūdens savu pieri apslācīju... Ak, cik nu esmu nogurusi! (Klepo.)

Pauls. Ak, kamdēļ man vajadzēja vest tevi staigāt. Neko, it neko es tev nevaru atteikt, un ārsts to uz stingrāko aizliedzis.

Bella. Priekš manis vairs nekāds aizliegums nav spēkā. Nāc tur! (Ved Paulu pie kolonades, kur skats uz Romu.)

Pauls. Bella, tu paliksi vesela, tev jāpaliek, tev jāpaliek šeit tavā Romā!

Bella (vāji smaidīdama viņu mierina). Jā, Pollo, te tik labi, tik silti. Viss man tagad ir... Tur viņa ir pie manām kājām... Lūk, kā viņa mirdz, kā viņa laistās. Tur tas tumšais apaļums — Pētera kupols, tam līdzās — Vatikans... Un tajā — (čukst jūsmīgi) viņš... (Pauze.) Tikpat skaists viņš ir kā jaunība —

it kā vakar tikai viņu būtu pēdējo reizi redzējusi. Ne-
maz nav vecāks palicis pa šiem ilgajiem gadiem...
bet es... (Klepo.)

P a u l s. Mana mīlotā!

B e l l a. Vēl vienu reizi es gribētu viņu savām
acīm skatīt.

P a u l s. Tiklīdz tu atspirgsi. Pirmais gājiens
mums būs uz Vatikanu.

B e l l a (krata noliedzoši galvu).

P a u l s. Nāc apsēdies, atlaidies!

B e l l a. Nē, nē, tik vāja es neesmu, es varu
stāvēt. (Saņemas, bet iegriļojas.)... Es gribu redzēt Romu...
Es acis negribu no viņas novērst, no manas dievinā-
tās ilgu sapņu zemes... Kā viņa deg... vienās
ugunīs, vienās ugunīs!.. Cik burvīgi skaista viņa
(žēli), bet — viņa tālu.

P a u l s. Tepat — pāri Kampanjai.

B e l l a. Skumjā, tuksnešainā! Cik sarkanas debe-
sis, kā ziedos Kampanjas magoņlauks. Lūk, cik
drūma tā tagad. Liela, tāla. (Krata nevarīgi galvu.) Es ne-
varētu pāriet tai pāri — līdz Romai.

P a u l s. Mēs brauksim — tikai atspirgsti.

B e l l a (saņemdamās). Jā, jā, es gribu atspirgt...
es gribu vēl dzīvot pašā Romā... (Klepo.)

P a u l s (rūpēs). Nāc jel, atsēdies.

B e l l a (saņemas, vēl skatās, ar vienu roku pie kolonas
piespiedusies, ar otru pie Paula). Kā viņa mani sauc, kā
viņa man māj, kā viņa mani vilina turp... (Runā
tālumā)... Es nākšu drīz, es nākšu drīz, Āpollon, uz
redzēšanos! (Nogurusi atslej galvu pie Paula pleca; viņš
viņu saņem abām rokām un ved uz divanu; viņa vēlreiz skatās
atpakaļ ilgu skatu, māj ar roku — un gurdeni atlaižas.) (Klepo.)

P a u l s (rūpīgi viņu ierīko).

B e l l a (aizvērtām acīm). Pollo, aproc mani Romā...
Romas smiltīs — mātei līdzās.

P a u l s. Mana Bella, nerunā, nerunā tā!

Bella. Nāc pie manis tuvāk... liec savu galvu manā klēpī, lai es jūtu tevi savā tuvumā. Neej projām vairs, neatstāj mani — kā toreiz.

Pauls. Bella! Mīļā, mīļā Bella!

Bella. Vai tu mani mīli?

Pauls. Mana dieviete, es tevi pielūdzu... Kā sauli pie debesīm...

Bella. Teic, teic, kā tu mani mīli?

Pauls. Arvien tevi, tikai tevi esmu mīlējis, nevienu citu, nevienu citu.

Bella. Nevienu citu?

Pauls. Bella, mīlotā, tu to zini — es tev simtām reizēm esmu stāstījis.

Bella. Nē, nē, stāsti vēl — stāsti vēl! — Kā tas bija, es esmu aizmirsusi. Ak, es visu aizmirstu, tikai to es atminu... to vienīgo...

Pauls. Nav bijis acumirkļa, kur es ar visu savu sirdi un dvēseli nebūtu bijis pie tevis, Bella, tikai pie tevis, tu to saproti — nerunāsim vairs par to, tas tev dara veltīgas sāpes.

Bella. Nē, nē, runā, tas mani apmierina.

Pauls (izmisis). Mana vismīļā, visdārgā Bella — piedod taču man reiz! Tie bij tikai maldi. Es domāju, tu mani nemīli, mani nicini. Es esmu vīrietis, man vajadzēja sievietes, kas mani atzīst, kas mani augsti ciena, kas mani apglauza un apmīlo, kad es esmu noguris... Kas man nes kādu upuri. Tu biji vēsa un nepieietama. Es to iztulkoju par ienaidu un izmisis zaudēju galvu. Tīci man, ne mazākā prieka man nebij no tām saitēm, tikai sāpīgi pašpārmētumi. No pirmās dienas es sajutu savu maldīšanos un cietu nežēlīgi. Bet es nevarēju tūdaļ izrauties — viņa bij pilnīgā laimes ekstazē. (Apklust sāpīgi.)

Bella (lēni glauda viņa galvu). Mīļotais... Lai tas viss nu paliek. Ne mazākā pārmetuma nav vairs manā sirdī. Ne tu esi vainīgs, ne es, ne viņa. Katrs pats

nes savu likteni sevī, katram sava taisnība... neviens nav labs, neviens nav ļauns. Es tevi mīlēju, Pollo, ja arī ne tik strauji un kaisli kā viņa, bet vairāk mīlēt es nevarēju. Tagad esmu nogurusi, pag', kad atspirgšu, tad... Skūpsti mani!

P a u l s (skūpstā). Mana Diana! (Pauze.)

B e l l a. Es nepratu izveidot savu dzīvi par veselu mākslas darbu. (Klepo.)

P a u l s. Bella, lūdzamā, nerunā tik daudz.

B e l l a. Atļauj man, man tik daudz vēl ko runāt — dzīve tik īsa... Es biju tikai dzīves diletante.

P a u l s. Bella, tu vari būt mierā, tava daiļā gaume, tava mērenā, skaistā, cēlā dzīve... Tu vēl tik jauna...

B e l l a. Daudz, daudz tur trūka... Manas iekšējās patiesības nav līdz šim bijušas skaidras. Mūsu kopdzīvi es nekad nepratu harmoniski noskaņot. Tik daudz mums bij jāizcieš, tik daudz jāizcīna, kamēr viss noskaidrojās... (Klepodama atslīgst krēslā, lēni.) Man tā sirds gurst, kad domāju...

P a u l s. Mīļā Bella, atpūties, guli, nerunā. Es tev lasīšu ko priekšā.

B e l l a. Nē, nē, lasīt nē — nav laika vairs lasīt — runāsim, runāsim! Pollo, tu taču telegrafēji viņai, lai brauc? es viņu gribētu vēl redzēt.

P a u l s. Viņai jau vajadzēja būt šeit.

B e l l a. Tā laikam nebrauks.

P a u l s. Viņa atbildēja, ka būs katrā ziņā.

B e l l a. Parādi vēlreiz telegramu.

P a u l s (rāda). Lūk: „Es nāku tūlīt, Bella, gaidi mani, piedod man“.

B e l l a (klusī). Es esmu piedevusi. (Klepo. Pauze.) Ja es, Pollo, nomirstu, ņem viņu.

P a u l s (satriekts). Bella! (Noduļ galvu. Pauze.)

B e l l a (apskaidrotu, tālu skatu). Vēl viena vēlēšanās...

P a u l s (strauji). Teic, teic, mana Bella. Kaut vai kā Prometejam no dieviem dzīvības uguns būtu jālaupa — es tev visu gūšu, ko tu vēlies. Teic!

B e l l a. Manas karstākās vēlēsšanās tu esi izpildījis; neiespējamais tev tapis iespējams — tu cērt man dievu, līdzīgu Apollonam (rāda uz marmoru).

P a u l s. Kāds viņš būs, vai iznāks tev pa prātam? — rūķis man asinīs . . . Bet — es darīšu, ko spēšu.

B e l l a. Es zinu, es zinu, sirdsmīļotais! Ari tavu „Rūķi“ es tagad mīlēšu.

P a u l s (noskūpst Bella i roku). Nu, teic, ko tu vēlies?

B e l l a. Bet tu man neatteiksi?

P a u l s. Es jau tev teicu, ka lai vai ar pašiem dieviem būtu jāiet cīņā, es tev visu gādāšu.

B e l l a (naivi, pussapņaini). Bet varbūt pāvests ir stiprāks kā dievi?

P a u l s. Kā?

B e l l a. Un — viņš neļaus?

P a u l s. Ko, Bella, ko?

B e l l a. Vest viņu šurp.

P a u l s (smaida). Vai Apollonu no Belvederes?

B e l l a (apskaidrota). Jā.

P a u l s (pārsteigts, apmulsis). Bet, Bella, tagad vakars . . . tu redzi; es nevaru dabūt audienci — pāvests grūti pieietams.

B e l l a (kapriciozi). Tev viss grūti pieietams, kad es ko vēlos.

P a u l s (nelaimīgs). Nē jel, es visu varu, bet to? tu pati sapratīsi . . . Apollons kā dievs mājo Belvederē. Nekāda pasaules vara . . . Jel apdomā!

B e l l a (spēji, kā pieķerдамās kādai iedomai). Ej pie pāvesta tūdaļ! Teic, kā tā tavas Bellas pēdējā vēlēsšanās . . . (Uztraukta, galva noslīgst.)

P a u l s (pavisam apjucis). Bella, Bella, es iešu, es eju tūdaļ, tūdaļ! Apmierinies! Viņš atļaus, viņš nevar neatļaut! (Arvien vairāk uztraukdamies.) Jāuzraksta lūgumraksts. (Iet pie galda, raksta.) Tā. Še tev, Bella, paraksti to.

B e l l a (priecīgi smaidīdama paraksta). Ak tu mīļo pāvestiņ!

P a u l s (smaida viņai līdz). Tā, mana baltā, mana gaišā! Nu viss kārtībā, es skreju! (Paķer cepuri, grib iet.)

B e l l a. Kā, vai tu tāpat, kā stāvi, domā iet pie pāvesta? (Ar šaubām.) Pollo, tu mani māni!

P a u l s (apķeras). Jā, Bella, tev taisnība, tā nevar iet — es, ar to steigšanos . . .

B e l l a. Fraku, baltus cimodus, visu kā pienākas. Citādi tevi nelaidīs ir Vatikana tuvumā.

P a u l s. Jā, jā, tev taisnība. (Raugās viņā pētoši, ar izmisuma pilnu skatu. Ieiet blakus istabā.)

B e l l a (nogurusi atlaižas, ceļ galvu uz Romas pusi).

P a u l s (iznāk frakā). Tā, mana Bella, vai nu es varu iet?

B e l l a (gurdeni). Jā. Cik tu tagad skaists! kā līgavainis. Nāc, lai tevi skūpstu. (Skūpstā.) Ej nu! Pag, tu brauksi gažām villai d'Este . . . Sveicini vecās cipreses — no Bellas . . . Tu zini, tās vecākās visā Itālijā, tās sirmās milzenes . . .

P a u l s. Zinu, zinu, tās, kas lejā pie ūdens baseiniem.

B e l l a. Jā, tās, tur mēs ar māti bieži sēdējām un baseinos es rotaļājos ar zelta zivtiņām.

P a u l s. A rivederci, Bella!

B e l l a (gurdeni). Addio, Pollo!

P a u l s (iet, nāk atpakaļ). Skaidrā!

B e l l a (smaida). Nu, Pollo?

P a u l s (izmisīš, tikko valdās). Mana mīļā, mīļā Bella, es palikšu pie tevis, es iešu rīt. Tu . . . esi tik vāja šodien.

Bella. Nē, ej, ej! un nāc drīz atpakaļ.

Pauls. Es pasaukšu Andželinu.

Bella. Es pati. Ej!

(Pauls ar Bellu. Abi ilgi apkampjas. Pauls skūpst Bellai rokas, kājas.)

Bella (iedod viņam narcisi). Labu laimi!

Pauls (iet, pie durvīm vēlreiz apstājas, atskatās atpakaļ. Abi pēdējo reizi sasmaidās. Tad Pauls pazūd).

2. skats.

Bella, tad Andželina.

Bella (ilgi noskatās Paulam pakaļ, izstiepj rokas, atslīgst atpakaļ. Ķeris pēc savas kokles. Tā neskan labi, nervozi to noliek atpakaļ, sauc). Andželina!

Andželina (romietes tautas apģērbā: ģieburā, priekšautā, galvas segā). Ko vēlaties, sinjora Bella? Pieiet tuvu klāt Bellai, nometas līdzās ceļos.)

Bella (klusī). Paliec pie manis — sakārto visu — nāks Apollons.

Andželina. Kas?

Bella. No Belvederes.

Andželina (kārtu visu rūpīgi).

Bella. Andželina, lūdzu, pasniedz man vēstuļu papīru un spalvu.

Andželina (padod). Te būs, sinjora.

Bella. Tu vari iet.

Andželina. Labi, sinjora. (Apsedz Bellai kājas un klusi iziet.)

3. skats.

Bella.

Bella (raksta vēstuli Nellijai). Mīļā Nellij! Es tevi laikam nesagaidīšu. Vēl gribētu redzēt . . . Kas bijis — tas aizmirsts. Es vairs nesajūtu ne greizsirdības, nedz dzīves alkuma, esmu nogurusi, gribu ti-

kai mieru. Tu viņu mīlēji, tev es viņu novēlu. Tu dzīvoji — dzīvo laimīga! Es sapņoju — mans sapnis nu drīz galā . . . (Gurdi noslīgst uz spilvena. Pēc brītiņa sauc.) Andželina! (Zvana. Nāk Andželina.)

4. s k a t s.

Bella, Andželina.

Andželina. Jā, sinjora.

Bella. Andželina, nāc šurp, tuvāk. Stāsti man — par dzīvi.

Andželina (smej). Sinjora, es neprotu stāstīt, es tikai protu — dzīvot.

Bella. Vai tu tik gudra? Jā, piccola, tev taisnība gan, dzīvi vajaga dzīvot, ne gudrot. Teic — tu esi laimīga?

Andželina. Jā. Kā lai es nebūtu laimīga, es esmu jauna, vesela, man ir — savs sirds draugs, mēs abi mīlam viens otru.

Bella. Tā pati vecā dziesma!

Andželina. Jums nepatīk? Es nestāstīšu.

Bella. Nē, nē, stāsti! savu dziesmu — tā mūžam jauna. Kā sauc tavu izredzēto?

Andželina. Par Āndželo.

Bella. Cik tas skaisti: Āndželo un Andželina. Jūs laikam taisni viens priekš otra radīti.

Andželina. Es ari to saku. Viņš ir jauns vesels un skaists: melnām dedzīgām acīm, melniem matiem, baltiem zobiem, brūniem vaigiem.

Bella. Gluži tāpat kā tu.

Andželina. Jā, mēs ļoti līdzīgi.

Bella. Vai tu viņu ļoti mīli?

Andželina. Ak, cik ļoti!

Bella. Un viņš tevi ari?

Andželina. Viņš bez manis nevar dzīvot.

Bella. Un tad jūs drīz gan precēsaties?

Andželina. Tiklīdz ka būs iekrāti pieci simti liru, bez tā nevar. Āndželo jau kādi divi simti ir, man ir simts.

Bella. Tā tad vēl divi simti liru trūkst priekš jūsu laimes.

Andželina. Jā, tad mēs būsīm pilnīgi laimīgi.

Bella. Tu esi gudra meitene.

Andželina (plāpā tālāk). Es ne dieniņu nevarētu dzīvot bez darba. No bezdarbības ceļas visādas indeves. Bet kad cilvēks strādā, tad viņš vesels un kad piekūsis, tad nāk labi miegs — tas atspirdzina. No rīta celies un tad atkal pie darba.

Bella. Un tā vienmēr, cauru mūžu dienu.

Andželina. Jā. Tīri brīnums, kā tie kungi bēg no darba.

Bella. Jā, jā, piccola, tu laikam mani domā. Tev taisnība. Es arī visu savu mūžu esmu slinkojusi, esmu gudrojusi par dzīvi, kamēr viņa man pagājusi garām nemanot.

Andželina. Jūs, labā, skaistā sinjora. Kā man jūs žēl, tā žēl! (Raud.)

Bella. Tu mani mīli, Andželina?

Andželina. Kā jūs var nemīlēt, sinjora! (Skūpsta Bellai rokas.)

Bella. Vai tu gribi ilgi dzīvot?

Andželina. Es par to neesmu domājusi. (Domā.) Jā, es gribu gan ilgi, ilgi dzīvot.

Bella. Kāpēc?

Andželina (domīgi). Es — nezinu.

Bella. Kad es nomiršu, vai tad tu mani atminēsi?

Andželina. Ilgi es jūs atminēšu, sinjora. Es jūs apmeklēšu, jūs jau laikam gulēsāt pie savas mātes sinjoras?

Bella. Jā, Andželina. Vai tu domā, ka man katrā ziņā jāmirst?

Andželina (apķēras). Katram cilvēkam reiz jā-
mirst. Es tikai esmu jaunāka, veselāka — es dzīvošu
ilgāk. Kad mēs apprecēsimies, tad mēs arī dzīvosim
Romā, un tad es jums atnesīšu jūsu mīļās pavasara
puķes; rozes man arī būs manā dārziņā — jums ne-
sīšu tās skaistākās.

Bella. Tu esi tik mīļa, bērns. Sniedz man roku,
būsim draugi.

Andželina (sniedz nopietni). Nekad es jūs ne-
aizmirsīšu. (Klusums.)
(Laukā tumst.)

Bella. Attaisi to galda atvilktņi.

Andželina (dara to).

Bella. Padod man to somiņu, kas tur dibenā.

Andželina (dara to).

Bella. Paturi to — priekš jūsu laimes.

Andželina (karsti pateicas).

Bella. Bet nu atstāj mani. Es esmu — tik no-
gurusi. Lūdzu, paskaties . . . vai nenāk mans vīrs.

Andželina (paskatās). Nē, sinjore nemana.

Bella. Vai nemani kādu dāmu nākam?

Andželina. Ari nē, kas nu tik vēlu nāks.

Bella. Es gaidu sinjoru Nelliju, manu draudzeni.

Andželina. Es zinu, jūs stāstījāt.

Bella. Miegš nāk, gulēt gribas.

Andželina (apsedz viņu līdz pusei). Es palikšu pie
jums, kamēr nāks sinjore.

Bella. Nē, vari iet — es — tagad — gulēšu.

Andželina. Es iešu tūliņ uzrakstīšu Āndželo,
tad es atkal nākšu.

Bella. Ej vien, ej. Sveicini Āndželo!

Andželina. Ak, cik viņš būs laimīgs, jūs, la-
bā sinjora! (Iziet.)

5. skats.

Bella.

Bella (atver acis, runā pie sevis, klusu apstādamās). Dzīve ir darbs . . . Viņai taisnība, darba rūķei. Sludināt estetisku dzīves uzskatu ir — uzcelt jaunu starpsienu starp darba ļaudīm un — tiem nedaudzajiem, kuņiem visi dzīves skaistumi un spožumi pieietami . . . Īstai kulturai jābūt popularai. Ak, kaut vēl reiz varētu dzīvi uzsākt no jauna! (Piever acis.)

(Paliek tumšāks. Mēnesnica spīd iekšā.)

Bella (guļ, Miegā ķer ar roku pa gaisu. Guļ atkal mierīgi. Atmosfēra piepeši kā no sapņa — skatās apkārt platām acīm, sauc baigi). Pollo! (Pieceļas pussēdus, paķer kokli — spēlē norautiem akordiem, piesit stiprāk — pārtrūkst stīga skanēdama. . . Kokle izslīgst no rokām un dārdēdama nokrīt zemē līdzās.)

Bella (satrūkstas. Sauc atkal žēli.) Pollo! (Pieceļ galvu, skatās bailīgi platām acīm apkārt, raudulīgi.) Pollo, kam tu ma—ni at—stā—ji? (Dvēseles izmisumā.) — — Apollo! — — Apollo! (Zaudē apziņu, acis apmiglojas, galva atslīgst spilvenā. Klusums. Bella skatās intensīvi uz vienu punktu priekšā, acis izplētusi.)

(No zemes izaug parādība Belvederes Apollons.)

Bella (lēni ceļas, uz Apollonu skatīdamās sauc priecīgi, ātri). Apollo — no Belvederes! (Strauji pieceļas, atbīda segu, tuvojas parādībai, žēli, laimīgi.) Kā — es — tevi — gai—dī—ju! . . tu — at—nā—ci! (Griļodamās tuvojas parādībai atplestām rokām.) Es nā—ku! es tevi mīlu Apollo! Sniedz — man savu roku! (Laimīgi.) Apollo, Apollo! (Izstiepj rokas, grib apkampt parādību, galva lēni nokarās uz sāniem, rokas nolaižas. Bella pati lēni saņemst zemē beigta.)

(Tumsa. Parādība pazūd. Mēnesnica apspīd gulošo Bellu.)

6. skats.

Bella, Pauls.

Pauls (nāk pa aleju ātri, nemierīgi. Ierauga Bellu zemē, sauc ātri, izbailēs). Bel—la?! (Pieskrien klāt, saķer Bellas roku — kliedz dvēseles sāpēs.) Bel—la! Bel—la!

(Nokrīt līdzās raudādams.)

7. skats.

Bella, Pauls, Nellija.

Nellija (lēni uznāk pelēkās ceļa drēbēs. Nāk nedroši, lizdama. Ierauga grupu, apmulst — saprot. Saķer galvu un šukstēdama pieslienās pie kolonas).

Priekškars.

Beigas.